

Co-funded by
the European Union

D2.4: Primerjalna analiza poklicnega izobraževanja na področju podjetništva v državah SSA in EU

ERASMUS-EDU-2022-CB-VET

Projekt št. 101091883 “GSMESKILL”

*“Developing VET Entrepreneurial Green Mindset and Skills
for Small Business Development”*

Disclaimer: Co-Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

SOUTHERN AFRICA DEVELOPMENT, RESEARCH AND TRAINING INSTITUTE NPC
SADRAT INSTITUTE
YOUR PARTNER IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

PRIZMA
Fundacija za izboljšanje zaposlitvenih
možnosti

Vsebina

Vsebina.....	2
Zahvala.....	3
Seznam tabel.....	5
Seznam kratic.....	6
Povzetek.....	7
1. Uvod.....	9
2. Obstoječi okvir podjetniške politike in izobraževalni programi v državah SSA.....	15
2.1 Južna Afrika.....	15
2.2 Kenija.....	19
2.3 Nigerija.....	23
3. Obravnavanje pomanjkanja znanj in spretnosti v podsaharski Afriki: Osredotočenost na tehnično in poklicno izobraževanje in usposabljanje.....	25
3.1 Ugotovitve o TVET zelenih podjetniških spretnostih za MSP.....	25
3.2 Ugotovitve o TVET izobraževalnih programih in orodjih.....	32
4. Najboljše prakse pedagoških pristopov.....	38
4.1 Ogrodje Entrecomp.....	38
4.2 Pedagoške prakse za spodbujanje učenja in razvoja.....	42
4.3 Primeri najboljših praks za učinkovite pedagoške pristope.....	48
4.4 Usposabljanje in mreženje za trajnost: izkušnje MSP.....	60
4.5 Digitalni programi usposabljanja v poklicnem izobraževanju in usposabljanju za MSP.....	61
4.6 Orodja in viri za spletno učenje.....	62
5. Primerjalni vpogled: Poklicno izobraževanje in usposabljanje v SSA in državah EU.....	64
Zaključek.....	70
Bibliografija.....	74

Zahvala

Financer: Ta projekt in njegove integrirane raziskovalne komponente ne bi bili mogoči brez financiranja in podpore Evropske unije (program EU Erasmus+). Projekt z naslovom: Developing Vocational Education and Training (VET): Entrepreneurial Green Mind-set and Skills for Small-Business Development (GSMESKILL) se neizmerno hvaležen za finančni prispevek in podporo Evropske unije.

Partnerji in deležniki: Ta projekt je sodelovanje med sedmimi državami in devetimi organizacijami in ne bi bil mogoč brez vizionarskega vodstva Eduforme in European Knowledge Spot, ki sta zasnovala projekt z vsemi njegovimi komponentami. Raznoliko partnerstvo sestavljajo še nevladna organizacija Nest Berlin, Fundacija Prizma Slovenija, Egunec Foundation Nigeria, Yadaversity Nigeria, Centre for Digital Skill Acquisition for Women and Youth in Africa Nigeria, Ûstadi Kenya in Southern Africa Development Research and Training Institute (SADRAT), Južna Afrika.

Co-funded by
the European Union

Projektni tim sestavljajo:

Eduforma, Italija:

Dr Dario Dessanai, Dr Davide Destro, Gaia Vittoria Tiozzo, Marta Tasinazzo

European Knowledge Spot, Grčija:

Dr Konstantina Kostami, Dr Regina Kalodiki

Prizma, Slovenija:

Mateja Karničnik, Tatjana Pavlič

Yadaversity, Nigerija:

Oludare Akinlaja, Ebere Ojadua

CDS-AWYA, Nigerija:

Gift Uzoma

Ustadi, Kenija:

Eric Bosire, George Masuri

NGO Nest Berlin, Nemčija:

Giulio Brogi, Christian Porstner

Fundacija za podporo izobraževanju Egunec, Nigerija:

Daniel Ojadua, Chisom Ujam

Egunec Education Support Foundation, Nigerija:

Daniel Ojadua, Chisom Ujam

SADRAT Institute, Južna Afrika:

Dr Randall Jonas, Gerhard Lück

EUROPEAN
KNOWLEDGE
SPOT

SOUTHERN AFRICA DEVELOPMENT, RESEARCH AND TRAINING INSTITUTE NPC
SADRAT INSTITUTE
YOUR PARTNER IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

PRIZMA
Fundacija za izboljšanje zaposlitvenih
možnosti

Co-funded by
the European Union

To poročilo je zasnoval in pripravil European Knowledge Spot, v sodelovanju z Eduformo, Prizmo, in NGO Nest Berlin.

Seznam tabel

Tabela 1: Pomembna znanja in spretnosti za bolj zeleno družbo

Tabela 2: Osrednja področja programov zelenega gospodarstva

Tabela 3: Elementi metod poučevanja in učenja

Tabela 4: Drugi ustrezní pristopi poučevanja in učenja za izobraževanje o trajnostnem podjetništvu

Tabela 5: Najboljše prakse MSP

EUROPEAN
KNOWLEDGE
SPOT

ustadi
empower • connect • prosper

NGO NEST
Berlin

SOUTHERN AFRICA DEVELOPMENT, RESEARCH AND TRAINING INSTITUTE NPC
SADRAT INSTITUTE
YOUR PARTNER IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

PRIZMA
Fundacija za izboljšanje zaposlitvenih
možnosti

yadaversity

Seznam kratic

DEI - Diversity, Equity, and Inclusivity (Raznolikost, pravičnost in vključenost)

DFFE - Department of Forestry, Fisheries, and the Environment (Oddelek za gozdarstvo, ribištvo in okolje)

EEVT - Entrepreneurship Education and Vocational Training (Podjetniško izobraževanje in poklicno usposabljanje)

Entrecomp - Entrepreneurship Competence Framework (Evropski kompetenčni okvir za podjetništvo)

ESD - Education for Sustainable Development (Izobraževanje za trajnostni razvoj, ITR)

ESDG - Education for Sustainable Development Goals (Izobraževanje za cilje trajnostnega razvoja)

ESG - Environment, Social and Governance (Okolje, družba in upravljanje)

ESSP - Environmental Sector Skills Plan (Načrt spretnosti okoljskega sektorja)

GEM - Global Entrepreneurship Monitor (Globalni podjetniški monitor)

JET - Just Energy Transition (Pravičen energetske prehod)

KNBS - Kenya National Bureau of Statistics (Kenijski nacionalni statistični urad)

MDG - Millenium Development Goals (Milenijski razvojni cilji)

NEMA - National Environment and Management Authority (Nacionalni organ za okolje in upravljanje)

PAGE - Partnership Action for a Green Economy (Partnerska akcija za zeleno gospodarstvo)

SAQA - South African Qualifications Authority (Južnoafriški organ za kvalifikacije)

SDG - Sustainable Development Goals (Cilji trajnostnega razvoja)

SEDA - Small Enterprise Development Agency (Agencija za razvoj malih podjetij)

SETA - Sector Education and Training Authority (Sektorski organ za izobraževanje in usposabljanje)

MSP - Mala in srednja podjetja

SSA - Sub-Saharan Africa (Podsaharska Afrika)

TVET - Technical and Vocational Education and Training (Poklicno-tehniško izobraževanje in usposabljanje)

VET - Vocational Education and Training (Poklicno izobraževanje in usposabljanje)

WEF - World Economic Forum (Svetovni gospodarski forum)

Povzetek

Glavni cilj tega poročila je zbrati in sintetizirati ugotovitve iz treh začetnih poročil, ki so bila pripravljena v okviru delovnega paketa 2: "Poročilo o zelenem podjetniškem znanju za razvoj MSP", "Regionalna študija o podjetniškem izobraževanju in poklicnem usposabljanju v državah južne Afrike" in "Poročilo o najboljših pedagoških praksah na področju malega podjetništva v državah EU". Te ugotovitve bodo podlaga za zahteve za D3.2: "Zbirko izobraževalnih orodij za krepitev zelene podjetniške miselnosti in spretnosti za razvoj malih podjetij v poklicnem izobraževanju in usposabljanju", ki bo razvita med izvajanjem delovnega paketa 3.

V prvem poglavju je predstavljeno poročilo, v katerem so opisane potrebe, ugotovljene v fazi načrtovanja projekta GSMESKILL, in predlagane možne rešitve za njihovo reševanje.

V drugem poglavju obravnavamo obstoječe okvire podjetniške politike in izobraževalne programe ter ugotovljene vrzeli v državah SSA.

Tretje poglavje se osredotoča na pomanjkanje znanj in spretnosti v podsaharski Afriki, zlasti v sektorju tehničnega in poklicnega izobraževanja in usposabljanja (TVET). V tem poglavju so predstavljeni rezultati intervjujev s 64 anketiranci, vključno z ustanovami TVET ter malimi in srednje velikimi podjetji, iz treh držav SSA. Ugotovitve potrjujejo spoznanja, pridobljena z obsežnim pregledom literature. Poleg tega so na voljo tudi povzete ugotovitve razprav v fokusnih skupinah, v

katerih je sodelovalo 59 organizacij za poklicno izobraževanje in usposabljanje ter podjetij v zasebnem sektorju.

Naslednje poglavje izpostavlja najboljše prakse pedagoških pristopov, orodij in programov usposabljanja za trajnostno malo podjetništvo v državah EU. Partnerji EU so pod vodstvom organizacije PRIZMA opravili 16 intervjujev, da bi opredelili te prakse in orodja. Seznam je bil nato ocenjen z vidika prilagodljivosti bolj digitaliziranemu izobraževalnemu okolju. Poudarek je bil na inovativnih metodologijah poklicnega poučevanja, ki so črpale spoznanja uspešnih malih in srednje velikih podjetnikov. Poleg tega je bil poudarjen pomen mrež strokovnega sodelovanja pri zagotavljanju celovitega usposabljanja.

Zadnje poglavje ponuja primerjalni vpogled v poklicno izobraževanje in usposabljanje med državami SSA in EU. Ta spoznanja bodo uporabljena pri razvoju zbirke orodij za usposabljanje v poklicnem izobraževanju in usposabljanju za krepitev podjetniške zelene miselnosti in spretnosti za razvoj malih podjetij, saj bodo zagotovila dragocene elemente za njeno oblikovanje.

1. Uvod

Evropska unija (EU) vse bolj priznava ključno vlogo podjetništva ter malih in srednje velikih podjetij (MSP) ne le pri krepitvi konkurenčnosti in spodbujanju gospodarske rasti, temveč tudi kot glavno gonilo ustvarjanja delovnih mest in bistvenega prispevka k socialni koheziji. V številnih podsaharskih državah se sektor tehničnega in poklicnega izobraževanja in usposabljanja (TVET) sooča s precejšnjimi izzivi, vključno s pomanjkanjem praktičnega pomena, omejeno odzivnostjo na zahteve trga dela, neustrezno infrastrukturo in opremo ter zaskrbljujoče nizko stopnjo uspešnosti. Podjetniško izobraževanje je ključnega pomena za vse posameznike, saj prinaša koristi, kot so ustvarjanje delovnih mest, zmanjševanje revščine, izboljšanje življenjskega standarda, zadovoljevanje potreb naraščajočega prebivalstva ter premostitev vrzeli med tehnologijo in človeškimi potrebami. S spodbujanjem razvoja podjetništva z dobro usklajenimi izobraževalnimi dejavnostmi lahko pripomoremo k preoblikovanju te podobe.

Število mladih v podsaharski Afriki naj bi do leta 2030 naraslo na 293 milijonov, do leta 2050 pa na 413 milijonov. Vendar pa velik del teh mladih ni vključenih v izobraževanje, zaposlitev ali usposabljanje (NEET). Naslavljanje njihovega socialno-ekonomskega vključevanja v hitro razvijajoče se družbe je eden od najtežjih izzivov, s katerimi se sooča afriška celina..

Statistični podatki iz Nigerije poudarjajo zaskrbljujoč obseg brezposelnosti mladih. Po podatkih Nacionalnega statističnega urada (NBS) iz raziskave o delovni sili (2020) je stopnja brezposelnosti med mladimi, starimi od 15 do 34 let, v letu 2020 znašala 34,9 %, kar je znatno povečanje v primerjavi z 29,7 %, zabeleženimi v tretjem četrtletju leta 2018. K temu trendu prispeva tudi zaposlovanje neizkušenih in nekvalificiranih učiteljev tehničnih predmetov, kar ogroža akademske standarde in spodkopava cilje tehničnega izobraževanja (Agbionu, 2003). v Keniji je v poročilu o

svetovnem razvoju iz leta 2007 poudarjen pomen šolskih programov "druge priložnosti", zlasti glede na visoko stopnjo osipa v osnovni šoli in omejene prehode iz osnovnega v srednješolsko izobraževanje. Po podatkih celostne raziskave o proračunu gospodinjstev v Keniji iz leta 2005 je približno 21 % mladih, starih od 15 do 29 let, brezposelnih, dodatnih 25 % pa se ne šola niti ni zaposlenih. V Južnoafriški republiki je več kot 3 milijone mladih izključenih iz izobraževanja in zaposlitve. Med osebami, starimi od 15 do 24 let, je približno tretjina ali 3,4 milijona posameznikov, ki niso formalno zaposleni ali vključeni v izobraževanje ali usposabljanje (NEET), dva milijona pa jih ni končalo 12. razreda. Čeprav je sektor malih in srednje velikih podjetij pomemben delodajalec, saj prispeva približno 20 % k BDP in zaposluje 47 % delovne sile, je še vedno večinoma neformalen. V raziskovalnem poročilu iz leta 2015 je bilo opredeljenih 2,2 milijona MSP, od tega jih je le 667 000 delovalo formalno. Osrednji sektorji na tem področju vključujejo trgovino, nastanitev, družbene storitve in gradbeništvo.

Formalni sistemi poklicnega izobraževanja in usposabljanja v Nigeriji, Keniji in Južni Afriki so izrazito šibki, razdrobljeni in neusklajeni z razvijajočimi se potrebami trga dela. Pomembna pomanjkljivost je nezadosten poudarek na praktičnem usposabljanju v teh sistemih, na kar opozarjajo delodajalci, ki menijo, da je to velika slabost. Poleg tega pomanjkanje povezovanja med pedagoškimi kompetencami, tehničnimi kvalifikacijami in dejanskimi izkušnjami v industriji še povečuje te izzive. Med temi izzivi se vse bolj poudarja spodbujanje ustvarjanja delovnih mest s podjetništvom ter razvojem malih in srednjih podjetij (MSP), za kar se zavzemajo mednarodne organizacije, vlade in nevladne organizacije. Kljub temu je pri razumevanju podjetništva mladih v afriškem kontekstu še vedno opazna vrzel. Poleg tega je sprejemanje zelenih praks obetavna pot za optimizacijo razporejanja in upravljanja virov, ki izkorišča lokalno razpoložljive vire za spodbujanje trajnostnega razvoja.

Podjetniški izzivi v Afriki so se v zadnjem desetletju nadaljevali kljub velikim naložbam javnega in zasebnega sektorja v spodbujanje podjetništva na lokalni ravni v gospodarstvih v vzponu na celini. Kljub prizadevanjem, da bi afriški podjetniki dobili osnovna orodja, podobna tistim v razvitih državah, je dostop do pomembnih virov, kot so finančne storitve, trgi, poslovne mreže, izobraževanje, mentorstvo in podporni sistemi, še vedno nezadosten, zlasti v podeželskih skupnostih. Zaradi velikega števila posameznikov, ki delujejo v sivi ekonomiji, lahko izboljšanje podjetniških spretnosti spodbudi rast malih podjetij v mestnih in podeželskih območjih, s posebnim poudarkom na spodbujanju najbolj prikrajšanih segmentov družbe. Sektor tehničnega in poklicnega izobraževanja in usposabljanja (TVET) potrebuje temeljito preobrazbo, da bi se učinkovito spopadel s temi izzivi..

Glavni cilj programa GSMESKILL je okrepiti povezave med tretjimi državami, ki niso vključene v programski sistem poklicnega izobraževanja in usposabljanja, in njihovimi trgi dela ter tako uskladiti programe poklicnega izobraževanja in usposabljanja z lokalnimi zaposlitvenimi možnostmi. Ključne prednostne naloge tega projekta vključujejo izmenjavo najboljših pedagoških praks za malo podjetništvo iz držav EU s poudarkom na spodbujanju trajnostne rasti, razvoju inovativnih metodologij poklicnega poučevanja ter oblikovanju zbirke orodij za spodbujanje podjetniške miselnosti in veščin, prilagojenih za razvoj malih podjetij v Nigeriji, Keniji in Južni Afriki. Poleg tega pristopi, ki jih uporabljajo formalni izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja, kot so institucije poklicnega izobraževanja in usposabljanja, šole in ponudniki usposabljanja, pogosto ne zadovoljujejo potreb neformalnega gospodarstva po usposabljanju. To je zato, ker se njihovi učni načrti običajno osredotočajo na formalne kvalifikacije in morda niso dovolj prožni, da bi se prilagodili posebnim zahtevam neformalnih podjetij glede znanj in spretnosti ali spodbujali podjetniško miselnost. Nujno je, da se kompetence učiteljev poklicnega izobraževanja in usposabljanja uskladijo z razvijajočimi se

zahtevami trga dela in se jim prilagodijo. Da bi se spoprijeli s temi izzivi, je namen priprave priročnika za usposabljanje o inovativnih in digitaliziranih poklicnih metodologijah za izvajalce poklicnega izobraževanja in usposabljanja podpreti jih ne le pri izvajanju digitaliziranega usposabljanja, temveč tudi pri premagovanju izzivov, ki jih prinaša obdobje COVID-19. Poleg tega bo dejavnost mednarodne izmenjave za pedagoško osebje izvajalcev poklicnega izobraževanja in usposabljanja olajšala vzajemno učenje in prispevala k drugemu glavnemu cilju, tj. krepitvi zmogljivosti izvajalcev poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter učiteljev. Ta krepitev zajema področja, kot so upravljanje, vodenje, vključevanje, zagotavljanje kakovosti, inovacije in internacionalizacija, s čimer se zagotavlja celovit pristop k napredku poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

Vsako leto se bo v naslednjem desetletju na trg delovne sile vključilo enajst milijonov mladih. Trenutno je 80 odstotkov zaposlitev v nekovostnem neformalnem sektorju. Medtem ko formalno plačane zaposlitve hitro naraščajo in naj bi sčasoma zaposlovale več posameznikov, je nujno izkoristiti priložnost za izboljšanje neformalnega sektorja, da bi zagotovili kakovostna delovna mesta. Poklicno izobraževanje je pogosto stigmatizirano kot "druga izbira" za študente, ki morda niso bili uspešni na tradicionalni akademski poti. V poklicnih programih je vse več povpraševanja po bolj praktičnih, praktičnih učnih izkušnjah. Zato je tretji cilj naše pobude izboljšati kompetence, spretnosti in zaposlitvene možnosti učencev v poklicnem izobraževanju in usposabljanju. To bomo dosegli z razvojem inovativnega sklopa orodij s prilagojenimi učnimi načrti, namenjenimi izboljšanju podjetniških in poslovnih spretnosti mladih podjetnikov, ki delujejo v neformalnem sektorju. Poleg tega bo vzpostavitev platforme za e-učenje GSMESKILL služila kot osrednje vozlišče za širjenje znanja in izboljšanje spretnosti. Z izvajanjem raziskav, ki temeljijo na dokazih, ter s kartiranjem spretnosti in najboljših praks bo naš pristop obravnaval potrebe izvajalcev poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter

izboljšal metodologije poklicnega poučevanja. To bo ključnega pomena pri doseganju četrtega cilja naše pobude, ki se osredotoča na bistveno izboljšanje znanja, tehnične strokovnosti, vodstvenih spretnosti in pedagoških sposobnosti učiteljev in vodij usposabljanja v poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Z izvajanjem teh strategij želimo opolnomočiti tako učence kot izobraževalce ter tako spodbuditi trdnejši in učinkovitejši ekosistem poklicnega izobraževanja.

Delodajalci imajo trenutno omejeno vlogo pri določanju standardov in zagotavljanju kakovosti v sistemih poklicnega izobraževanja in usposabljanja (PIU), pri čemer so predvsem mesta za izvajanje usposabljanja in ne vplivajo na splošno kakovost samega sistema. To pomanjkanje vključenosti delodajalcev je še posebej očitno v neformalnih sektorjih zaposlovanja, kot je rokodelska proizvodnja mladih žensk, kjer prihodki ostajajo skromni.

Za odpravo te vrzeli je nujno vključiti zasebni sektor v oblikovanje in izvajanje novih učnih načrtov, pri čemer se je treba osredotočiti na podjetja, ki lahko zagotovijo mikrofinanciranje za zagon podjetij in ponudijo dragocene priložnosti za pridobivanje delovnih izkušenj. Z aktivnim vključevanjem delodajalcev in podjetnikov v procese določanja standardov, zagotavljanja kakovosti in razvoja učnih načrtov lahko premostimo vrzel med trgom dela in institucijami poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Drugi ključni cilj je omogočiti, da se osebje in oblikovalci politik seznanijo z realnostjo na trgu dela, s čimer se vzpostavi tesnejša povezava med poklicnim izobraževanjem in zaposlitvenimi možnostmi. S sodelovanjem s partnerji iz zasebnega sektorja pri izvajanju nalog za kartiranje znanj in spretnosti, razvoju ustreznih učnih načrtov ter vzpostavitvi raznolike, večjezične skupnosti izobraževalnih strokovnjakov in podjetnikov bomo zagotovili, da bodo programi poklicnega izobraževanja in usposabljanja usklajeni z razvijajočimi se potrebami delovne sile in tehnološkim napredkom. Poleg tega bodo

dejavnosti mednarodne izmenjave pedagoškega osebja ponudnikov poklicnega izobraževanja in usposabljanja spodbujale vzajemno učenje in sprejemanje participativnih pristopov pri pripravi priporočil za nacionalne politike. Te pobude bodo skupaj s prizadevanji za razvoj mrež in olajšanje izmenjave najboljših praks med izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja v tretjih državah in evropskimi partnerji prispevale k splošnemu cilju spodbujanja čezmejnega sodelovanja in izmenjave znanja.

Glavni cilj tega poročila je zbrati in sintetizirati ugotovitve iz treh začetnih poročil, ki so bila pripravljena v okviru delovnega paketa 2: "Poročilo o zelenem podjetniškem znanju za razvoj MSP", "Regionalna študija o podjetniškem izobraževanju in poklicnem usposabljanju v državah južne Afrike" in "Poročilo o najboljših pedagoških praksah na področju malega podjetništva v državah EU". Spoznanja, pridobljena iz teh poročil, bodo neprecenljiv prispevek k razvoju zbirke orodij za krepitev zelene podjetniške miselnosti in spretnosti za razvoj malih podjetij v poklicnem izobraževanju in usposabljanju.

2. Obstoječi okvir podjetniške politike in izobraževalni programi v državah SSA

2.1 Južna Afrika

Popis zelenega gospodarstva Južne Afrike (GEISA) dokumentira pobude za prehod države na nizkoogljično gospodarstvo, gospodarno z viri. GEISA ponuja uporabne vpoglede v različne sektorje zelenega gospodarstva s pomembnimi posledicami za zelena delovna mesta in sočasno strategijo razvoja znanj in spretnosti. Eno od priporočil GEISA navaja **kmetijstvo, proizvodnjo hrane, ribištvo in gozdarstvo kot sektorje z največjim potencialom za ustvarjanje neposrednih delovnih mest**.¹ Kot taka sta razvoj spretnosti in krepitev zmogljivosti opredeljena kot ključna strateška posega. Na splošno lahko spremembe v gospodarstvu vplivajo na povpraševanje po znanju in spretnostih.

Poročilo TIPS o razvoju malih podjetij na področju prilagajanja podnebnim spremembam (2019) je del širše pobude o razvoju malih podjetij v južnoafriški strategiji za podnebne spremembe. V poročilu je poudarjena nujna in neposredna grožnja podnebnih sprememb za južnoafriško družbo in gospodarstvo ter izpostavljena potreba po hitrih prilagoditvenih ukrepih. Prehod na nizkoogljični model, ki je odporen na podnebne spremembe, je priložnost za Južno Afriko, da razvije močan domači sektor malih, zelenih podjetij. Usmerjena vladna podpora, ki jo ponazarjajo pobude, kot so pobude flandrijske vlade, ima ključno vlogo pri spodbujanju uspeha malih podjetij, ki si prizadevajo za prilagajanje podnebnim spremembam. V poročilu so predstavljene študije primerov južnoafriških podjetnikov, ki spodbujajo inovacije na področju prilagajanja, med njimi AB Farms, ki se osredotoča na hidroponiko za prehransko varnost, EWEF-SusTech na

¹ PAGE (2017), *Green Economy Inventory for South Africa: An Overview*. Pretoria. Južna Afrika. str. 1-78

področju trajnostne kemije, Loo Afrique, ki ponuja sanitarne rešitve za varčevanje z vodo, MySmartFarm, ki spodbuja trajnostne kmetijske prakse, in Waste Intrique, ki ponuja zelene rešitve za vodni sektor. Hkrati pa omejen dostop do finančnih sredstev predstavlja veliko oviro za mala podjetja, ki želijo razviti rešitve za prilagajanje podnebnim spremembam. Razdrobljeni ali nedosledni politični okviri lahko ovirajo inovacije in rast v sektorju prilagajanja podnebnim spremembam. Povečati je treba ozaveščenost o prilagoditvenih tehnologijah in njihovih koristih za podjetja in skupnosti.

Leta 2016 je Partnerstvo za ukrepanje na področju zelenega gospodarstva (PAGE) sprožilo ključno pobudo, znano kot **Ocena učenja na področju zelenega gospodarstva (GELA)**. Ta pobuda je sestavni del pobude PAGE, v kateri sodelujejo Program Združenih narodov za okolje (UNEP), Mednarodna organizacija dela (ILO), Program Združenih narodov za razvoj (UNDP), Organizacija Združenih narodov za industrijski razvoj (UNIDO) in Inštitut Združenih narodov za izobraževanje in raziskovanje (UNITAR) skupaj z južnoafriško vlado. Glavni cilj projekta GELA je oceniti in okrepiti prizadevanja za krepitev zmogljivosti, povezanih s preходом v zeleno gospodarstvo. Namen te ocene je opredeliti močna in šibka področja ter vrzeli v obstoječih učnih programih in pobudah za krepitev zmogljivosti v podporo državam pri njihovem prehodu na trajnostno, vključujoče in odporno gospodarstvo. Na podlagi ugotovitev ocene je bilo predlaganih več ključnih priporočil za učinkovito krepitev zmogljivosti: vzpostavitev platforme znanja o zelenem gospodarstvu, razširitev uvodnih tečajev za zeleno gospodarstvo, razvoj integriranih tečajev, uvedba tečajev o reflektivnem vrednotenju in prilagodljivem upravljanju, usposabljanje trenerjev, vključevanje ugotovitev GELA v sektorsko načrtovanje spretnosti.

Prelomni dokument, **Načrt znanj in spretnosti v okoljskem sektorju (ESSP)** je leta 2010 pripravilo južnoafriško ministrstvo za okoljske zadeve (DEA). Gre za prvi

tovrstni dokument v državi, ki služi kot ključni vir za razumevanje področja znanj in spretnosti v okoljskem sektorju. Načrt znanj in spretnosti v okoljskem sektorju (ESSP) je namenjen doseganju več ključnih ciljev. Prvič, ocenjuje trenutno povpraševanje in ponudbo okoljskih znanj in spretnosti v Južnoafriški republiki ter opredeljuje kritična in deficitarna znanja in spretnosti v sektorju. Analizira tudi trende, ki vplivajo na prihodnje potrebe po spretnostih, kot so podnebne spremembe in tehnološki napredek, da bi se na njihovi podlagi razvile in izvajale strategije za razvoj spretnosti v okoljskem sektorju. ESSP zagotavlja celovit pregled različnih vidikov, vključno z razumevanjem okoljskega zaposlovanja, spretnostmi za vodenje in preoblikovanje sektorja, kritičnimi in redkimi spretnostmi, po katerih je veliko povpraševanja, ter novimi trendi in prihodnjimi potrebami po spretnostih. Opredeljuje na primer posebne nabore spretnosti za posamezne profile, kot so okoljski znanstveniki, inženirji, pravniki, revizorji, strokovnjaki za ravnanje z odpadki in strokovnjaki za podnebne spremembe. Poudarja tudi nove trende, kot so prilagajanje podnebnim spremembam, pobude zelenega gospodarstva in tehnološki napredek. Pomen ESSP je v njegovi vlogi temeljnega dokumenta za deležnike, ki sodelujejo pri razvoju delovne sile za okoljski sektor, vključno z vladnimi agencijami, ponudniki usposabljanja, izobraževalnimi ustanovami in industrijskimi organi. Z opredelitvijo vrzeli v znanju in spretnostih ter prihodnjih potreb ESSP pomaga pri oblikovanju ciljno usmerjenih programov usposabljanja in izobraževalnih pobud za premostitev vrzeli v znanju in spretnostih ter pripravo prihodnjih generacij na okoljske izzive. Vendar pa ima ESSP omejitve, vključno s potrebo po posodobitvah, ki bodo odražale najnovejše trende in potrebe po spretnostih v razvijajočem se okoljskem sektorju. Ker gre za dokument na nacionalni ravni, poleg tega morda ne bo v celoti obravnaval posebnih potreb po znanju in spretnostih različnih podsektorjev ali regij v Južni Afriki. Na splošno je načrt znanj in spretnosti za okoljski sektor dragocen vir, ki je imel pomembno vlogo

pri ozaveščanju o pomenu razvoja znanj in spretnosti za okoljsko trajnost v Južni Afriki.

Polformalno podjetniško izobraževanje v Južni Afriki ponujajo neprofitne organizacije, vladne agencije in zasebna podjetja. Le-to je bolj praktično naravnano. Obstaja potreba po skladni nacionalni strategiji podjetniškega izobraževanja, saj je prisotna visoka stopnja brezposelnosti, zlasti med mladimi, pomanjkanje znanja in spretnosti, ter nizek odstotek ekonomsko aktivnih ljudi.

Tehnološka visokošolska mreža Južne Afrike (THENSA) je predstavniški organ tehnološko usmerjenih ustanov članic v Južni Afriki. Ima ključno vlogo pri oblikovanju južnoafriškega tehnološkega okolja.

The **Industrial Development Corporation (IDC)** of South Africa Limited is a national development finance institution established in 1940 by the South African government. Contributed to the creation of over one million jobs since its inception. Supported the development of over 6,000 black-owned businesses through SEFA. Played a key role in the development of major industrial projects such as the Sasol Synfuels plant and the Mossel Bay Gas Project.

Južnoafriški inštitut za podjetništvo (SAIE) vključuje izkustveno učenje: osredotoča se na praktične metode učenja, ki temeljijo na simulacijah, da ustvari praktično in zanimivo izkušnjo usposabljanja. Pri tem sodeluje z nevladnimi organizacijami, vladami in podjetji pri izvajanju programov usposabljanja po vsej Južni Afriki, njegovi programi dajejo prednost razvoju podjetniških veščin in miselnosti za dolgoročni in trajnostni poslovni uspeh (zagotavljanje trajnosti).

Nujnost celovite nacionalne strategije podjetniškega izobraževanja je očitna zaradi vztrajno visoke stopnje brezposelnosti, zlasti med mladimi, vseprisotne vrzeli v znanju in spretnostih ter nizkega deleža ekonomsko aktivnih posameznikov in drugih perečih težav. Podjetniško izobraževanje je izredno pomembno, da mladi

pridobijo potrebna znanja in spretnosti ter miselnost za krmarjenje v prihodnjem svetu dela. Univerze, ki se zavedajo te nujnosti, vse bolj sprejemajo podjetniški etos in si prizadevajo ponuditi podporo za mlade podjetnike študente.

Formalni programi EEVT se pogosto močno nagibajo k akademskemu in teoretičnemu poučevanju, pri čemer pogosto ne zagotavljajo smiselne izpostavljenosti izzivom resničnega sveta. Poleg tega interakcijo med učnimi cilji in metodologijami poučevanja ovira omejen dostop do virov in tehnologije. Pomembno je, da je opazno pomanjkanje sodelovanja z industrijo in obštudijskih dejavnosti, ki so bistvene za premostitev vrzeli med teorijo in prakso v podjetniškem izobraževanju.

Za odpravo teh pomanjkljivosti je treba vključiti komplementarne dejavnosti, ki bodo dopolnjevale akademsko delo in učinkovito privzgjale podjetniške spretnosti. S spodbujanjem tesnejšega sodelovanja z industrijskimi partnerji in vključevanjem praktičnih izkušenj lahko programi EEVT bolje pripravijo študente na dinamične zahteve sodobne poslovne sfere.

2.2 Kenija

Strategija in izvedbeni načrt za zeleno gospodarstvo (GESIP) je kenijski načrt za prehod v bolj trajnostno in vključujoče gospodarstvo, ki je usklajen s cilji Vizije 2030, zastavljenimi leta 2016. V tem celovitem načrtu so opredeljena ključna področja in vodilna načela za doseganje trajnostnega razvoja na okolju prijazen način. V GESIP je poudarjenih več vodilnih načel, vključno s trajnostno potrošnjo in proizvodnjo, pravičnostjo in socialno vključenostjo, učinkovito rabo virov, načelom "plača onesnaževalec", previdnostnim načelom in dobrim upravljanjem. Na teh načelih temeljijo cilji in ukrepi načrta.

.Načrt je razdeljen na pet tematskih področij:

1. **Trajnostni razvoj infrastrukture:** To vključuje okolju prijazno gradnjo in upravljanje infrastrukture, spodbujanje obnovljivih virov energije in zelenih gradbenih praks.
2. **Krepitev odpornosti:** osredotoča se na izboljšanje sposobnosti Kenije, da se prilagodi podnebnim spremembam in drugim okoljskim izzivom ter jih ublaži.
3. **Trajnostno upravljanje naravnih virov:** poudarja odgovorno rabo in ohranjanje naravnih virov, kot so voda, gozdovi in zemljišča, za dolgoročne gospodarske in okoljske koristi.
4. **Spodbujanje učinkovite rabe virov:** spodbuja učinkovito rabo virov, kot so voda, energija in materiali, da bi zmanjšali nastajanje odpadkov in onesnaževanje.
5. **Socialna vključenost in trajnostno preživetje:** cilj je zagotoviti pravične priložnosti in dostojna delovna mesta za vse Kenijce med prehodom na zeleno gospodarstvo.

Z upoštevanjem teh načel in osredotočanjem na ta tematska področja je cilj GESIP zmanjšati odvisnost Kenije od fosilnih goriv in netrajnostnih praks, spodbujati gospodarsko in družbeno odgovorno rast, ustvarjati nova zelena delovna mesta, povečati odpornost na podnebne spremembe in prispevati k doseganju ciljev

trajnostnega razvoja (SDG). Za uspešno izvajanje GESIP je potrebno sodelovanje različnih deležnikov, vključno z vlado, zasebnim sektorjem, civilno družbo in posamezniki. Gre za celovit in ambiciozen načrt, ki poudarja kenijsko zavezanost trajnostnemu razvoju in okoljskemu upravljanju.

Kenija je sprejela ukrepe za spodbujanje zelenega podjetništva in podporo MSP v državi. Pomemben program je **Zeleno inovacijsko in podjetniško središče (GreenHub)**, ki ga je vzpostavilo ministrstvo za okolje in gozdarstvo in je platforma za dostop zelenih podjetnikov do storitev poslovnega razvoja, usposabljanja in priložnosti za mreženje. **Kenya Climate Ventures (KCV)** je družba za upravljanje naložb, katere cilj je spodbujati podnebno pametne rešitve v Keniji. Njihovo poslanstvo je pospeševati razvoj podjetij, ki ponujajo rešitve za odpravljanje posledic podnebnih sprememb. KCV zagotavlja finančno podporo podjetjem v zgodnji fazi in rastočim podjetjem, ki delujejo v sektorjih, kot so: obnovljivi viri energije, kmetijstvo, upravljanje z vodo, ravnanje z odpadki, komercialno gozdarstvo. **Kenijski center za podnebne inovacije (KCIC)** zagotavlja dragoceno podporo zelenim podjetnikom s svojimi inkubacijskimi in pospeševalnimi programi. Ti programi nudijo ciljno usmerjeno pomoč in vire nastajajočim podjetnikom v sektorju zelenega gospodarstva ter jim pomagajo pri premagovanju izzivov pri ustanavljanju in razvoju podjetij.² Tehnična podpora in svetovalne storitve so na voljo tudi prek institucij, kot je **Kenijski inštitut za industrijske raziskave in razvoj (KIRDI)**.³ KIRDI pomaga podjetnikom in malim podjetjem v zelenem sektorju pri razvoju izdelkov, testiranju, certificiranju, prenosu tehnologije in komercializaciji.

Več izobraževalnih organizacij ponuja formalne podjetniške programe in orodja. Ti programi so običajno strukturirani in lahko vodijo do diplom ali certifikatov iz

² About Kenya Climate Innovation Center. Retrieved from: <https://www.kenyacic.org/>

³ Kenya Industrial Research and Development Institute (KIRDI). Retrieved from: website <https://www.kirdi.go.ke/>

podjetništva. Med pomembnejšimi institucijami, ki ponujajo formalne podjetniške programe, so *Univerza Kenyatta*, *Univerza Strathmore* in *Univerza v Nairobiju*.

Kenijski inštitut za menedžment (KIM) je zaupanja vreden inštitut za razvoj menedžmenta v Keniji, Afriki in širše. Ustanovljen je bil leta 1968 in se ponaša z bogato zgodovino zagotavljanja programov strokovnega in institucionalnega razvoja za posameznike in organizacije. Ustanova ima program za razvoj podjetništva, trimesečni tečaj, ki zajema ključne vidike, kot so poslovno načrtovanje, trženje in finančno upravljanje.

Nacionalne politehniko, inštituti za znanost in tehnologijo (IST) ter inštituti za tehnično usposabljanje (TTI) po vsej državi ponujajo tudi kratke tečaje podjetništva, vključene v predmete, kot so **mizarstvo, krojaštvo in agroživilstvo, namenjene lastnikom malih podjetij.**

Formalni podjetniški programi potekajo po strukturiranem učnem načrtu, ki zajema različne vidike podjetništva, vključno s poslovnim načrtovanjem, financami, trženjem in inovacijami, ter so bolj celoviti kot polformalni programi. Polformalni programi v Keniji se običajno osredotočajo na praktične veščine in lahko trajajo krajši čas. Zasnovani so tako, da posameznike hitro opremijo z veščinami, potrebnimi za ustanovitev podjetja. Polformalni programi imajo zaradi svoje dostopnosti pogosto višjo stopnjo vpisa v primerjavi s formalnimi programi. Stopnja zaposlovanja diplomantov polformalnih programov je razmeroma visoka, kar kaže na pomembnost naučenih spretnosti.

Kenija je dosegla velik napredek pri razvoju zelenih znanj za zelena delovna mesta, vendar je še vedno treba izboljšati več področij. Prvič, treba je razširiti programe usposabljanja, zlasti na podeželju in med marginaliziranimi skupnostmi, da bi zagotovili enakopraven dostop do priložnosti za razvoj spretnosti. Tesna uskladitev programov usposabljanja s potrebami industrije in vključitev praktičnega usposabljanja lahko povečata njihovo ustreznost in zaposljivost. Zanesljivi

mehanizmi spremljanja in vrednotenja so ključni za ocenjevanje učinkovitosti programov in spodbujanje stalnih izboljšav.

Spodbujanje vključevanja in enakosti spolov v programih usposabljanja je bistvenega pomena za ustvarjanje okolja, ki upošteva različne perspektive in krepi družbo. Na voljo bi morale biti možnosti vseživljenjskega učenja, da bi upoštevali dinamično naravo sektorja zelenega gospodarstva in zagotovili, da posamezniki ostanejo konkurenčni in prilagodljivi. Večje sodelovanje z zasebnim sektorjem lahko poveča ustreznost programov, omogoči vpogled v trende v industriji in poveča možnosti za zaposlitev. Obravnava teh področij bo prispevala k prizadevanjem Kenije za trajnostni razvoj in vključujočo rast.

2.3 Nigerija

Razvoj podjetniških spretnosti je izjemno pomemben za gospodarsko rast Nigerije, spodbujanje inovacij in ustvarjanje delovnih mest. Zaradi priznavanja ključne vloge podjetništva se po vsej državi izvajajo različne pobude in programi za spodbujanje in krepitev podjetniške nadarjenosti.

Ena od pomembnih pobud je ustanovitev centrov in institucij za razvoj podjetništva po vsej Nigeriji. Ti centri služijo kot središča za podjetniško učenje, saj ponujajo celovite programe usposabljanja, delavnice in možnosti mentorstva za bodoče podjetnike. S temi pobudami so posamezniki opremljeni z bistvenimi znanji, kot so poslovno načrtovanje, finančno upravljanje, trženjske strategije in usposabljanje za vodenje, kar jim omogoča, da uspešno obvladujejo kompleksnost podjetništva. Poleg formalnih izobraževalnih ustanov so različni deležniki, vključno z vladnimi agencijami, neprofitnimi organizacijami in subjekti zasebnega sektorja, začeli izvajati programe za podporo podjetništvu. Ti programi zagotavljajo ključne vire, kot so financiranje, tehnična pomoč ter dostop do omrežij in trgov, kar podjetnikom

omogoča, da učinkovito začnejo in razširijo svoje podjeme. Poleg tega je nigerijska vlada uvedla politike in okvire za spodbujanje podjetništva. Ti vključujejo davčne spodbude za mala podjetja, poenostavljene postopke registracije podjetij in ustanovitev skladov za razvoj podjetništva. Takšne pobude ustvarjajo ugodno okolje za podjetniška prizadevanja ter omogočajo rast in trajnost podjetij. Za dopolnitev teh prizadevanj so se v večjih mestih po vsej Nigeriji pojavila podjetniška tekmovanja, podjetniški inkubatorji in inovacijska središča. Te platforme služijo kot katalizatorji podjetništva, spodbujajo kulturo inovacij in mlade, da samozavestno in odločno uresničujejo svoje poslovne zamisli.

Na splošno je razvoj podjetniških spretnosti ključnega pomena za ustvarjanje živahnega in trajnostnega gospodarstva v Nigeriji. Z vlaganjem v podjetniško izobraževanje, mentorstvo in podporne sisteme lahko država izkoristi potencial svojega mladega prebivalstva in spodbuja gospodarski razvoj z inovacijami, ustvarjalnostjo in ustvarjanjem delovnih mest.

3. Obravnavanje pomanjkanja znanj in spretnosti v podsaharski Afriki: Osredotočenost na tehnično in poklicno izobraževanje in usposabljanje

3.1 Ugotovitve o TVET zelenih podjetniških spretnostih za MSP

Ta raziskovalna študija se je osredotočila predvsem na kritično vprašanje zelenih podjetniških znanj in spretnosti za mala in srednje velika podjetja, s posebnim poudarkom na povpraševanju po znanjih in spretnostih, potrebnih za spodbujanje zelenega gospodarstva v treh državah podsaharske Afrike (SSA). Cilj študije je bil izvesti regionalno oceno v Južni Afriki, Keniji in Nigeriji, da bi opredelili bistvene spretnosti, ki bi podpirale inovacije, oblikovalsko razmišljanje in sprejemanje trajnostnih praks v MSP. Ključna področja, zajeta v študiji, so vključevala podjetniške spretnosti, ki so bistvene za zeleno gospodarstvo, ovire, ki ovirajo razvoj zelenih spretnosti, ključno vlogo MSP in institucij TVET pri spodbujanju prehoda na zeleno gospodarstvo, pa tudi dejavnike in osrednje točke trajnostnega, okoljsko ozaveščenega gospodarstva. Za zbiranje izčrpnih podatkov je študija uporabila dve metodi zbiranja podatkov: sekundarno raziskavo obstoječih študij in primarno terensko raziskavo. Za anketiranje malih in srednje velikih podjetij ter institucij TVET je bil uporabljen strukturiran vprašalnik, zbiranje podatkov pa je bilo omogočeno prek platform, kot je Google Forms. Ta pristop je omogočil temeljito preučitev trenutnega stanja povpraševanja po zelenih veščinah ter izzivov in priložnosti, s katerimi se soočajo MSP in ustanove TVET pri sprejemanju trajnostnih praks. S to raziskavo smo pridobili dragocen vpogled v posebna znanja, ki jih MSP

potrebujejo za uspeh v zelenem gospodarstvu, ter v strategije in posege, potrebne za premagovanje ovir in spodbujanje trajnostnega razvoja v poslovni skupnosti.

Strukturiran vprašalnik je bil zasnovan tako, da je zajel dožemanje anketirancev o ponudbi in povpraševanju po spretnostih v okviru tehničnega in poklicnega izobraževanja in usposabljanja (TVET). Vprašalnik je izpolnilo 64 anketirancev, ki so predstavljali različne institucije TVET ter mala in srednje velika podjetja (MSP) v treh državah podsaharske Afrike. Opazno je, da je bila večina (50,0 %) anketirancev iz zasebnih organizacij, manjši del (37,5 %) pa iz javnih organizacij. Številne od teh organizacij (31,7 %) so se osredotočale predvsem na izobraževanje, usposabljanje in razvoj, pri čemer je bilo v nekaterih ustanovah vpisanih več kot 1000 študentov. Anketiranci so zastopali različne vloge odločanja v svojih organizacijah, vključno z glavnimi izvršnimi direktorji, izvršnimi direktorji, vodji uprave in vodji oddelkov. Poudariti velja, da je imela večina anketirancev visoko stopnjo izobrazbe, od višjih diplom do doktorskih nazivov na področjih, kot so upravljanje, družbene vede, izobraževanje in tehnika. Posledično bi morale biti izvajanje preoblikovanja učnih načrtov, interdisciplinarnih pristopov in trajnostnih pobud izvedljivo. Kljub izobrazbi anketirancev pa so ugotovitve razkrile nedoslednosti pri načrtovanju zelenega gospodarstva, kar kaže na potrebo po večjem posvetovanju in sodelovanju med deležniki za učinkovito odpravo teh pomanjkljivosti.

Zavedajoč se ključne vloge sektorja MSP, je razvoj zelenih podjetniških znanj v MSP bistvenega pomena za spodbujanje trajnostne rasti in inovacij. Pobude, kot je WorldSkills Vision 2025, so opredelile strateške cilje, namenjene spodbujanju ambicij in priložnosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju za mlade, delodajalce in družbe. Poleg tega si te pobude prizadevajo izboljšati kakovost ponudbe poklicnega izobraževanja in usposabljanja s krepitvijo povezav s trgi dela,

delodajalci in gospodarstvi, hkrati pa z razvojem spretnosti krepiti organizacijske zmogljivosti globalnih subjektov, kot je WorldSkills, in njegovih članov.

V 21. stoletju so znanja in spretnosti temeljnega pomena za podporo podjetjem pri njihovem gospodarskem okrevanju in prihodnji konkurenčnosti, ne glede na njihov sektor ali velikost. Izobraževalne ustanove, vključno z ustanovami za tehnično in poklicno izobraževanje in usposabljanje (TVET), imajo katalizatorsko vlogo pri razvoju in uvajanju zelenih podjetniških znanj v MSP. Z zagotavljanjem ustreznega usposabljanja, spodbujanjem inovacij in trajnostnih praks te institucije pomembno prispevajo k razvoju usposobljene delovne sile, ki je sposobna spodbujati zeleno gospodarsko rast in odpornost. Najpomembnejši rezultati so povzeti v spodnji tabeli:

Tabela 1: Pomembna znanja in spretnosti za bolj zeleno družbo

ZELO POMEMBNE IN POMEMBNE VEŠČINE	
Temeljne zelene veščine za MSP (veščine 21st stoletja)	Reševanje problemov Kritično razmišljanje Komuniciranje Kreativnost Sodelovanje Vseživljenjsko učenje Samousmerjanje Prilagodljivost Kulturna ozaveščenost Etična ozaveščenost
Področja znanja v zelenem gospodarstvu	Okoljska odgovornost Ravnanje z odpadki Varovanje Recikliranje Obnovljivi viri energije

Indeks zelenih veščin	<p>Veščine spremljanja</p> <p>Veščine operativnega vodenja</p>
Ključne zelene veščine za zeleno gospodarstvo	<p>Sistemske veščine</p> <p>Veščine na področju okoljske pravičnosti</p> <p>Veščine s področja kmetijstva</p> <p>Zeleno inženirstvo in tehnične veščine</p> <p>Arhitekturne in načrtovalske veščine</p> <p>Naravoslovne veščine</p>
Podjetniške zelene veščine za MSP	<p>Razmišljanje, reševanje problemov in snovanje idej</p> <p>Odpornost, upravljanje s stresom in prilagodljivost</p> <p>Načrtovanje in programiranje tehnologij</p> <p>Uporaba, spremljanje in nadzor tehnologij</p> <p>Vodenje in družbeni vpliv</p> <p>Ustvarjalnost, izvirnost in strpnost</p> <p>Kritično razmišljanje in analiza</p> <p>Reševanje kompleksnih problemov</p> <p>Aktivno učenje in učne strategije</p> <p>Analitično razmišljanje in inovativnost</p>
Prednostne veščine, po katerih povprašujejo MSP v nastajajočem zelenem gospodarstvu	<p>Učinkovita raba energije in drugih virov za spodbujanje trajnostnih proizvodnih dejavnosti.</p> <p>Vključevanje programov okoljske trajnosti, ki zmanjšujejo količino odpadkov, varčujejo z energijo in uporabljajo nadomestke za nevarne snovi.</p> <p>Razumevanje najnovejših standardov glede okoljskega in družbenega upravljanja (ESG).</p> <p>Izvajanje raziskovalnih dejavnosti ESG.</p>

Tabela 2: Osrednja področja programov zelenega gospodarstva

Osrednja področja programov zelenega gospodarstva

- Okoljska trajnost
- Trajnostna poraba in proizvodnja
- Upravljanje z vodami
- Kmetijstvo, proizvodnja hrane in gozdarstvo
- Trajnostne prakse ravnanja z odpadki
- Ohranjanje in upravljanje virov
- Čista energija in energetska učinkovitost
- Trajnostni promet in infrastruktura
- Zelena gradnja in grajeno okolje

Ugotovitve te študije poudarjajo ključni pomen veščin 21. stoletja, ki vključujejo tako temeljne kot tudi kontekstualne veščine, kot bistvene sestavine zelenih veščin za MSP. S celovito analizo so bila opredeljena različna področja znanja, naloge skupinskega dela ter tehnične in analitične komponente, ki so ključne za razvoj zelenih spretnosti v MSP. Poleg tega je študija potrdila soglasno opredelitev zelenih veščin podjetnikov, ki zajema znanje, sposobnosti, vrednote in stališča, potrebna za uspeh v trajnostni in z viri gospodarni družbi, prispevanje k njej ter njeno ohranjanje. Ta opredelitev zajema tehnične spretnosti, znanje, vrednote in stališča, ki so nujni za delovno silo, da bi lahko spodbujala trajnostne družbene, gospodarske in okoljske rezultate v podjetjih, industriji in širši skupnosti.

Študija je pokazala, da v hitro rastočem sektorju malih in srednje velikih podjetij primanjkuje znanj in spretnosti. Vendar pa se stopnja razširjenosti teh spretnosti med MSP v državah SSA razlikuje, kar kaže na nujno potrebo po razvoju spretnosti za spodbujanje bolj zelene in vključujoče družbe. Ugotovitve so potrdile ključno vlogo ključnih spretnosti 21. stoletja, vključno s tehničnim znanjem, upravljanjem

informacij, komunikacijo, sodelovanjem, ustvarjalnostjo, kritičnim razmišljanjem in reševanjem problemov, pri spodbujanju inovacij in konkurenčnosti. Poleg tega so bila vsa navedena področja znanja, kot so okoljska odgovornost, ravnanje z odpadki, ohranjanje, recikliranje in obnovljivi viri energije, ocenjena kot bistvena za razvoj zelenih spretnosti. Podobno je študija razkrila pomen vseh skupin delovnih nalog in poudarila nepogrešljivost analitičnih in tehničnih znanj na visoki ravni pri spodbujanju razvoja zelenih znanj. Anketiranci so vsa zelena znanja in spretnosti ocenili kot "dobra", s čimer so poudarili njihov pomen pri izpolnjevanju zahtev prihodnjega gospodarstva. Poleg tega je študija poudarila, da so vsa navedena prednostna znanja in spretnosti za prihodnje gospodarstvo in tista, ki so opredeljena kot bistvena podjetniška znanja in spretnosti za zeleno gospodarstvo, visoko cenjena. Poleg tega so anketiranci kot najpomembnejše spretnosti za sodelovanje v zelenem gospodarstvu opredelili sodelovanje, poslovno strategijo, oblikovalsko razmišljanje, komunikacijo in mreženje, medtem ko so analitično razmišljanje, inovativnost, ustvarjalnost, izvirnost, iniciativnost, vodenje in družbeni vpliv prav tako označili za ključne. Pomembni sta dve komponenti za razvoj zelenih spretnosti, in sicer analitične spretnosti in tehnične spretnosti na visoki ravni. Te ugotovitve poudarjajo večplastno naravo zelenih spretnosti in različne sklope spretnosti, ki so potrebni za učinkovito sodelovanje pri agendi trajnostnega razvoja.

Vsi naštetih subjekti, vključno z velikimi podjetji, MSP, šolami in univerzami, imajo pomembno vlogo pri razvoju ustrezno usposobljene delovne sile, prav tako pa so pomembni akterji tudi vlada in nevladne organizacije, pri čemer so slednje pomembne za politične usmeritve. Vsa navedena področja programov zelenega gospodarstva za razvoj zelenih delovnih mest so se izkazala za pomembna, vseh devet naštetih dejavnikov za izvajanje zelenega gospodarstva, vključno s partnerstvom, inovacijami, znanostjo in tehnologijo ter regulativnimi okviri, pa za ključno pomembne. Vloga, ki jo lahko imajo MSP pri razvoju zelenega gospodarstva, je bila ocenjena kot izjemno pomembna, pri čemer so bili kot razlogi

navedeni pomoč pri razvoju zelenega gospodarstva, ustvarjanje delovnih mest in zmanjševanje revščine ter razvoj znanj in spretnosti.

Študija izpostavlja več pomembnih ovir za razvoj zelenih veščin, ki so jih anketiranci označili za pomembne. Medtem ko se poklicno izobraževanje in usposabljanje za zelena znanja in spretnosti v MSP v anketiranih državah na splošno zdi neustrezno, je stopnja ozaveščenosti o zelenih znanjih in spretnostih med izvajalci izobraževanja in usposabljanja še vedno nejasna. Anketiranci so kakovost razvoja zelenih znanj in spretnosti ter zmogljivosti za MSP ocenili niti kot slabo niti kot dobro, kar kaže na negotovost glede njihove učinkovitosti. Razvoj in poučevanje zelenih veščin v okviru poklicnega izobraževanja in usposabljanja pa na splošno veljata za ustrezna in izpolnjujeta pričakovane standarde, čeprav so bila mnenja o zadovoljstvu z učnimi načrti deljena. Opredeljene so bile različne pobude, ki podpirajo zeleno gospodarstvo, vključno s partnerstvi z okolju prijaznimi podjetji za recikliranje in ravnanje z odpadki v Nigeriji ter vključevanjem v dejavnosti, kot sta iskanje škodljivcev in uvajanje tehnologije bioplinarn v Keniji. Na splošno se ugotovitve študije ujemajo z obstoječo literaturo, ki poudarja pomanjkanje razvoja spretnosti in človeškega kapitala v Afriki ter poudarja nujno potrebo po okrepljenih prizadevanjih na tem področju.

Povzetek ključnih ugotovitev:

1. V Keniji je treba poudariti izobraževanje za boljši razvoj zelenih veščin, v Južni Afriki in Nigeriji pa bi lahko spodbudili večjo udeležbo kmetijskega, ribiškega in gozdarskega sektorja.
2. V Nigeriji je potrebno pri razvoju zelenega gospodarstva k sodelovanju spodbuditi velika podjetja.
3. V Nigeriji je treba izboljšati vodstvene spretnosti, v Južni Afriki in Keniji pa je treba spodbujati spretnosti komuniciranja in sodelovanja.

4. Izboljšanje kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja (PIU) za zelena znanja v MSP je ključnega pomena v vseh državah, zlasti v Južni Afriki in Nigeriji..
5. Vsaka država mora izboljšati svoj pristop k načrtovanju okoljskih znanj in spretnosti ter zagotavljanju zelenega gospodarstva.
6. V Nigeriji in Keniji je nujno povečati ozaveščenost o zelenih veščinah med izobraževalci in strokovnimi delavci.
7. Pomembno je obravnavati kakovost razvoja zelenih spretnosti in zmogljivosti za MSP, zlasti v Južni Afriki in Nigeriji.
8. Pozornost je treba nameniti učnim načrtom poklicnega izobraževanja in usposabljanja, zlasti v Južni Afriki in Keniji.

Poleg tega obstaja jasna povezava med zelenimi znanji in podjetništvom. Vključitev paradigem trajnosti in odpornosti v podjetniško izobraževanje in poklicno usposabljanje (EEVT) z uporabo izobraževanja za trajnostni razvoj (ESD) kot okvira lahko to integracijo olajša. Povpraševanje po zelenih veščinah, ki ga spodbujajo okoljski predpisi, predstavlja priložnost za izobraževanje in usposabljanje podjetnikov za sprejemanje ekološko dovzetnih in odpornih praks pri upravljanju virov.

3.2 Ugotovitve o TVET izobraževalnih programih in orodjih

Sekundarna analiza obstoječih programov in orodij podjetniškega izobraževanja in poklicnega usposabljanja (EEVT) v državah podsaharske Afrike (SSA) je vključevala zbiranje podatkov o organizacijah, ki ponujajo formalne in polformalne programe, z internetno raziskavo. Poleg tega je bila izvedena terenska raziskava z intervjuji v fokusnih skupinah, da bi zbrali podrobnejše vpogleda in pojasnila od majhnega vzorca udeležencev.

Strukturiran načrt za intervjuje s fokusnimi skupinami je bil sestavljen iz štirih delov:

1. Dojemanje obstoječega EEVT in njegovega prihodnjega razvoja na podlagi 11 predlogov, ki so jih razvili Block in drugi (2023).
2. Ocena, ali EEVT ustrezno obravnava dostop do virov, konkurenčnost, zeleno podjetništvo in izobraževanje za trajnostni razvoj (ESD).
3. Simulacijska analiza za oceno učinka EEVT v zelenem gospodarstvu.
4. SWOT analiza učinkovitosti orodij in vsebine EEVT.

V fokusnih skupinah v Južni Afriki, Nigeriji in Keniji je sodelovalo 59 udeležencev. V fokusnih skupinah so kritično ocenili, ali so bili cilji podjetniškega izobraževanja in poklicnega usposabljanja (EEVT) doseženi. Na splošno so izrazili nezadovoljstvo in poudarili, da niso dosegli učnih ciljev in nalog. Opredelili so več ključnih vprašanj, ki prispevajo k tej neučinkovitosti, vključno z razkorakom med teorijo in prakso, potrebo po vključevanju podjetniškega izobraževanja in potrebo po prenosu miselnosti iz vladnega v zasebni sektor. Poleg tega so skupine poudarile pomen dostopa do virov, infrastrukture, tehnologije ter zasnove in vsebine učnih načrtov, da bi bilo podjetniško izobraževanje in usposabljanje učinkovito in usklajeno s svojim namenom. Udeleženci so tudi opozorili, da je bilo pridobivanje ustreznih znanj in spretnosti sicer pričakovano, vendar ni bilo v celoti uresničeno. Kakovost učenja in poučevanja je bila natančno preverjena z uporabo 11 predlogov o prihodnosti podjetniškega izobraževanja, ki so jih pripravil Block in drugi. Čeprav so se podatki v različnih fokusnih skupinah nekoliko razlikovali, so se strinjali, da so bili cilji, ciljne skupine, vsebina, vloga izobraževalcev in dostop do virov v določeni meri pomanjkljivi.

Fokusna skupina je ocenila uspešnost podjetniškega izobraževanja in poklicnega usposabljanja (EEVT) pri doseganju njegovih ciljev. Ugotovili so, da je EEVT neučinkovito, saj učni cilji in naloge niso doseženi. Ugotovili so vrzel med teorijo in

prakso, poudarili, da je treba podjetniško izobraževanje vključiti v glavni tok, in izpostavili pomen premika miselnosti iz vladnega v zasebni sektor. Poleg tega so ugotovili, da je izvajanje podjetniškega izobraževanja v institucijah tehničnega in poklicnega izobraževanja in usposabljanja (TVET) pomanjkljivo. To nedoseganje učnih ciljev so pripisali vrzeli med strateško vizijo in izvedbo oziroma med politiko in prakso. Kot ključni cilj podjetniškega izobraževanja je bilo opredeljeno kritično razmišljanje, ki učencem omogoča, da delujejo kot podjetniki, tudi če opravljajo različne poklice. Skupina se je zavzela za prednostno obravnavo podjetniškega izobraževanja, namesto da bi ga potisnila v sekundarno vlogo, in zavrnila stališče, da služi le kot alternativa zaposlitvi, kar po njihovem mnenju razvrednoti njegov namen. Fokusne skupine so kot ključne rezultate podjetniškega izobraževanja in poklicnega usposabljanja (EEVT) izpostavile kritično mišljenje in podjetniško vedenje. Poudarili so, da je treba pregledati učni načrt, da bi podjetniško izobraževanje bolje uskladili z izkušnjami iz resničnega sveta. Poleg tega so skupine opredelile dostop do virov, infrastrukture, tehnologije in dobro zasnovanih učnih vsebin kot bistvene elemente za učinkovito podjetniško izobraževanje in usposabljanje. Za izboljšanje podjetniškega izobraževanja so bile priporočene pobude za mreženje in sodelovanje, namenjene povezovanju študentov s strokovnjaki iz industrije in lastniki malih podjetij. Skupine so tudi poudarile, da je pomembno ponovno usposobiti in izpopolniti izobraževalce, saj v sedanjem sistemu upravljanja izobraževanja primanjkuje podjetniških znanj in spretnosti.

Natančneje, v Južnoafriški republiki je skupina soglasno poudarila, da cilji podjetniškega izobraževanja niso bili doseženi. Eden od ključnih razlogov je bila zaznana nepovezanost med teorijo in prakso. Poleg tega je bilo EEVT kritizirano, ker je bilo obravnavano kot sekundarna zadeva, namesto da bi bilo prednostno obravnavano. Pod drobnogled je bil vzet tudi način izvajanja podjetniškega izobraževanja, pri čemer so se pojavili pomisleki, da zaradi svojega sekundarnega položaja v učnem načrtu ni uspelo privzgojiti podjetniške miselnosti. Skupina je

poudarila potrebo po praktičnem učnem načrtu, ki učinkovito uvaja podjetniško vedenje ter spodbuja kritično mišljenje, komunikacijo in veščine reševanja problemov. Vsi so se strinjali, da obstoječe podjetniško izobraževanje ne razvija teh kompetenc, predvsem zaradi poudarjenega pristopa "ustanovitve lastnega podjetja". Udeleženci so poudarili pomen vključevanja vseh zainteresiranih strani, zlasti industrije, v oblikovanje učnih načrtov, da se zagotovi ustreznost. Poleg tega je skupina izrazila negativne povratne informacije glede primernosti EEVT za določen namen, zlasti glede virov, tehnologije, konkurenčne prednosti, zelenega podjetništva in izobraževanja za trajnostni razvoj (ESD). Opozorili so na vrzel med učenjem v razredu in napredkom v panogah, kot je avtomobilska tehnologija, ter poudarili potrebo po uskladitvi učnih načrtov. Kritike so bile usmerjene tudi na predavatelje, saj so izrazili zaskrbljenost zaradi pomanjkanja izkušenj na področju podjetništva in malih podjetij. Udeleženci so opozorili, da predavatelji pogosto preidejo neposredno iz učnih ustanov na poučevanje podjetniških programov brez praktičnih poslovnih izkušenj.

V Nigeriji je več udeležencev poudarilo precejšnjo vrzel med vsebino, ki se poučuje v podjetniškem izobraževanju, in dejanskimi zahtevami nigerijskega trga dela. Soglasno so se strinjali, da je nujno potrebna posodobitev ter vključitev tehnologije in inovacij v učni načrt. Udeleženci so pogosto omenjali učni načrt, metode poučevanja in mehanizme povratnih informacij, kar kaže na splošno prepričanje o nujnosti revitalizacije, posodobitve in bolj dinamičnega pristopa k izvajanju EEVT. Druga prevladujoča tema je bil pomen "virov". Ne glede na to, ali so se nanašali na tehnologijo, materiale, finančno podporo ali infrastrukturo, so udeleženci nenehno poudarjali ključno vlogo virov pri oblikovanju kakovosti in učinkovitosti EEVT. Ponavljajoče se omembe zastarelega učnega načrta in tradicionalnih učnih metod kažejo na skupno mnenje, da EEVT zaostaja za svetovnimi trendi in zahtevami lokalne industrije. Poleg tega poudarek na "virih" presega otipljiva sredstva; odraža širšo razpravo o potrebi po naložbah v izobraževanje, izzivih, s katerimi se soočajo

institucije pri sledenju tehnološkemu napredku, in razlikah pri dodeljevanju sredstev med mestnimi in podeželskimi centri EEVT.

V Keniji je skupina razpravljala o interdisciplinarni naravi podjetniškega izobraževanja in prepoznala njegovo široko področje uporabe, ki zajema različna znanja in veščine. Udeleženci so poudarili pomen veščin, kot so ustvarjalnost, reševanje problemov, komunikacija, vodenje in inovativnost, ter opozorili na njihov pomen na več področjih. Skupina je soglasno zavrnila mnenje, da je podjetniško izobraževanje namenjeno izključno študentom poslovnih ved, in poudarila njegovo uporabnost za posameznike iz različnih akademskih okolij in poklicnih poti.

Podjetniško izobraževanje zajema široko paleto spretnosti in znanj, ki presegajo tradicionalno poslovno okolje. Ta znanja in spretnosti so priznana kot dragocena sredstva v različnih sektorjih, vključno z znanostjo, tehnologijo, zdravstvom, izobraževanjem in umetnostjo. S spodbujanjem podjetniških spretnosti lahko posamezniki na svojih področjih prispevajo nove ideje in inovativne rešitve, kar spodbuja napredek in napredovanje na različnih področjih. Ugotovljeno je bilo, da si zavestno prizadevamo za povezovanje okoljskega izobraževanja (OI) ter podjetniškega in poklicnega usposabljanja (PPU), da bi vzgojili okoljsko ozaveščene diplomante, opremljene z dragocenimi spretnostmi za zeleno gospodarstvo.

Vseh 11 udeležencev se je soglasno strinjalo, da morajo tečaji, ki ponujajo EEVT, vključevati izkušnje iz prakse. Strinjali so se, da je ta pristop bistvenega pomena, saj omogoča razvoj praktičnih znanj in spretnosti ter zagotavlja ustreznost za industrijo. Vendar pa je skupina podrobno razpravljala tudi o tem, da je to vključevanje zahtevno z vidika virov, pri čemer je poudarila potrebo po naložbah v čas, financiranje, logistično usklajevanje in izkušnje iz prakse. Večja fokusna skupina je menila, da lahko sodelovanje s podjetniki in industrijskimi strokovnjaki

dopolnjuje strokovno znanje predavateljev, saj v učilnico prinaša vpogled v realni svet.

TVET vse bolj vključuje sodobna učna orodja in tehnologije, da bi obogatili učno izkušnjo, kar močno podpirajo tudi povratne informacije iz fokusne skupine. Vendar je bilo zaznati, da je sodelovanje lastnikov malih podjetij in podjetnikov s sistemi TVET v začetni fazi in trenutno še ni posebno močno. Številne ustanove TVET se spopadajo z omejenimi viri, vključno s financiranjem in prostori, kar jim preprečuje, da bi učinkovito zadovoljile povpraševanje po podjetniškem usposabljanju. V odgovoru na vprašanje o učinkovitosti sistema upravljanja izobraževanja pri opremljanju posameznikov s podjetniškimi spretnostmi, znanjem in vrednotami so se udeleženci strinjali, da podatki o upravljanju sicer obstajajo, vendar so pogosto razdrobljeni. Strinjali so se, da je treba te podatke centralizirati, da bi olajšali učinkovito in razširljivo posredovanje vsebin, s čimer bi zagotovili, da bi izobraževalno gradivo doseglo širše občinstvo. Glede na hiter tehnološki napredek je skupina poudarila potrebo po rednem posodabljanju takega sistema, da se ohrani njegova ustreznost skozi čas.

4. Najboljše prakse pedagoških pristopov

4.1 Ogradje Entrecomp

V zadnjih letih je podjetniško izobraževanje (PI) postalo ključni predmet razvoja politike v evropskih državah. Na evropski ravni je izobraževanje o podjetništvu sestavni del nove evropske agende za spretnosti, ki temelji na štirih stebrih: skupnem ukrepanju, usklajevanju spretnosti z delovnimi zahtevami, podpiranju vseživljenjskega učenja in naložbah v spretnosti. V okviru teh stebrov je strukturiranih 12 ukrepov, vključno s pobudami za spodbujanje podjetniških in prečnih veščin, ki so ključne za podporo dvojnemu prehodu (zelenemu in digitalnemu).

ENTRECOMP, kratica za "podjetniške kompetence", je okvir, ki ga je razvila Evropska komisija, da bi opisala ključne kompetence, potrebne za podjetniško vedenje in miselnost. Zasnovan je kot podpora posameznikom pri razvijanju njihovega podjetniškega potenciala in spodbujanju podjetništva v različnih kontekstih, vključno z izobraževanjem, usposabljanjem in poslovanjem.

Vsako smiselno prizadevanje za bolj zeleno družbo pomeni, da morajo vsi državljani pridobiti sposobnosti za osebni razvoj, socialno vključenost, aktivno državljanstvo in zaposlovanje. V skladu z okvirom Entrecomp te kompetence vključujejo **pismenost, računsko pismenost, naravoslovje in tuje jezike, pa tudi bolj prečne veščine, kot so digitalne kompetence, podjetniške kompetence, kritično mišljenje, reševanje problemov ali učenje učenja.**

Ogradje ENTRECOMP opredeljuje 15 ključnih kompetenc na treh glavnih področjih: ustvarjanje idej, mobilizacija virov in gradnja odnosov. Tukaj je razčlenitev vsake kompetence v okviru ENTRECOMP:

Ustvarjanje idej:

1. **Odkrivanje priložnosti:** prepoznavanje potencialnih priložnosti za podjetniške podvige ali pobude.
2. **Kreativnost:** ustvarjanje izvirnih in inovativnih zamisli, ki imajo potencial za ustvarjanje ekonomske ali družbene vrednosti..
3. **Vizija:** imeti jasno in ambiciozno vizijo za prihodnost ter sposobnost, da jo izrazite in uresničite..

Mobilizacija virov:

4. **Finančna in ekonomska pismenost:** razumevanje finančnih in ekonomskih konceptov, pomembnih za podjetništvo, kot so oblikovanje proračuna, oblikovanje cen in dobičkonosnost.
5. **Mobilizacija drugih:** vključevanje in navdihovanje drugih za podporo in prispevek k podjetniškim prizadevanjem.
6. **Prevzemanje pobude:** izkazovanje proaktivnega vedenja in izkoriščanje priložnosti za začetek in vodenje podjetniških dejavnosti.

Gradnja odnosov:

7. **Prepričevanje in vplivanje:** prepričevanje drugih o vrednosti podjetniških idej in pridobivanje podpore.
8. **Mreženje:** vzpostavljanje in vzdrževanje odnosov z različnimi deležniki za dostop do virov, priložnosti in podpore..
9. **Timsko delo:** učinkovito sodelovanje z drugimi za doseganje skupnih ciljev.

Dodatne kompetence:

10. **Učenje na podlagi izkušenj:** razmišljanje o podjetniških izkušnjah ter učenje iz uspehov in neuspehov.
11. **Samozavedanje in samoučinkovitost:** razumevanje svojih prednosti, slabosti in sposobnosti ter zaupanje v svoje sposobnosti za uspeh.
12. **Spopadanje z negotovostjo, dvoumnostjo in tveganjem:** učinkovito spopadanje z negotovostjo in tveganji, ki so neločljivo povezana s podjetniškimi prizadevanji.
13. **Motivacija in vztrajnost:** ohranjanje motivacije in vztrajnosti ob izzivih in neuspehih.
14. **Mobilizacija virov:** dostop do virov in njihova učinkovita uporaba za izvajanje podjetniških idej.
15. **Kulturna in državljanska ozaveščenost:** priznavanje in spoštovanje kulturne raznolikosti in družbenih vrednot ter razumevanje vloge podjetništva v družbenem razvoju.

Te kompetence zagotavljajo celovit okvir za razumevanje spretnosti, znanja in odnosov, ki so potrebni za uspešno podjetništvo. Njihov namen je usmerjati razvoj podjetniškega izobraževanja, usposabljanja in podpornih programov ter informirati politične pobude za spodbujanje podjetništva in inovacij. Vsako smiselno sodelovanje v okolju prijaznejši družbi pomeni, da morajo biti vsi državljani opremljeni s kompetencami za osebni razvoj, socialno vključenost, aktivno državljanstvo in zaposlovanje.

Zeleno podjetništvo se nanaša na posebno podpodročje podjetništva, katerega cilj je ustvarjanje in izvajanje rešitev za okoljske probleme ter spodbujanje družbenih sprememb, ki ne škodujejo okolju.⁴

Opredelitev trajnostnega podjetništva poudarja, da ne gre le za ustanavljanje novih trajnostnih podjetij, temveč vključuje tudi preoblikovanje in spretno upravljanje obstoječih podjetij za povečanje njihove trajnosti. Predavatelji trajnostnega podjetništva torej učijo ljudi, kako uspešno uporabljati sedanje vire za doseganje trajnostne rasti, pri tem pa ne ogroziti možnosti dostopa do virov za prihodnje generacije (Hermes in Rimanoczy, 2018). Da bi zagotovili izobraževalne module trajnostnega podjetništva, izobraževalci pogosto povezujejo teme, povezane s trajnostjo, z načeli podjetništva.

Podjetniško izobraževanje je preprosto rečeno sistematičen, zavesten in ciljno usmerjen proces, s katerim se ustvarjalno usposabljujejo posamezniki, ki niso podjetniki in imajo potreben potencial. Dejansko je podjetniško izobraževanje dejavnost, ki se uporablja za prenos znanja in informacij, potrebnih za podjetništvo, ter vodi k povečanju, izboljšanju in razvoju stališč, spretnosti in sposobnosti nepodjetnikov. Poleg tega oblikuje prepričanja in vrednote učencev za ustvarjanje podjetniške kulture.⁵

---

⁴ Saari U.A. & Joensuu-Salo, S. (2019). *Green Entrepreneurship*. In: Leal Filho W., Azul A., Brandli L., Özuyar P. & Wall T. (eds) Responsible Consumption and Production. Encyclopedia of the UN Sustainable Development Goals. Springer, Cham., p.3.

⁵ Khanijazni J. The Impact of entrepreneurship education on the promotion of entrepreneurial culture in universities. *Journal of New Economy and Commerce*. 2009; 3(10): 242–65.

4.2 Pedagoške prakse za spodbujanje učenja in razvoja

Usposabljanje na področju podjetništva je aktivnost, ki se uporablja za posredovanje znanja in informacij, potrebnih za ustanavljanje in vodenje podjetij. Poleg tega krepi, izboljšuje in razvija odnos, spretnosti in sposobnosti tistih, ki niso podjetniki. Usposabljanje v podjetništvu vpliva na raven trendov, dejavnosti in podjetniške strasti, kar posledično vpliva tudi na ustanavljanje in razvoj novih podjetij v gospodarstvu. Kar zadeva metode poučevanja podjetništva, ni na voljo nobene določene metode. Pregled literature o podjetništvu kaže vzorec spreminjanja od konvencionalnega poučevanja podjetništva do sodobnih metod, ki temeljijo na "akcijskem učenju". Podjetniško izobraževanje je, poenostavljeno rečeno, sistematičen, zavesten in ciljno usmerjen proces, s katerim se ustvarjalno usposabljujejo posamezniki, ki niso podjetniki in imajo potreben potencial. Dejansko je podjetniško izobraževanje dejavnost, ki se uporablja za prenos znanja in informacij, potrebnih za podjetništvo, ter vodi k povečanju, izboljšanju in razvoju odnosa, spretnosti in sposobnosti nepodjetnikov. Poleg tega oblikuje prepričanja in vrednote učencev za ustvarjanje podjetniške kulture.⁶

Kot glavne metode poučevanja lahko obravnavamo tri metode poučevanja in učenja (neposredna, interaktivna in praktično-operativna), ki vključujejo več elementov.

⁶ Khanijazni J. The Impact of entrepreneurship education on the promotion of entrepreneurial culture in universities. Journal of New Economy and Commerce. 2009; 3(10): 242–65.

Tabela 3: Elementi metod poučevanja in učenja

1.	Neposredne metode poučevanja in učenja:	Vabljenje gostujočih podjetnikov, mentorstvo, uradni govorni seminarji, gledanje in snemanje videoposnetkov, usposabljanje pri obšolskih dejavnostih, usposabljanje pri specializiranem pouku, mentorstvo malim podjetjem, mentorstvo pri podjetništvu..
2.	Interaktivne metode poučevanja in učenja:	Procesno usmerjeno učenje, učenje iz napak, intervju s podjetniki, dvostransko učenje, skupinska razprava, mreženje, razprava, problemsko usmerjeno učenje, aktivno učenje.
3.	Praktično-operativne metode poučevanja in učenja:	Igranje vlog, učne delavnice, obisk na terenu, praksa v razredu, raziskovalni projekti, pripravništvo, poslovno načrtovanje, ustanovitev podjetja, preučevanje narave, investicijski projekti, praktične izkušnje.

Vir: Keramat Esmi, Rahmatallah Marzoughi, Jafar Torkzadeh, *Teaching learning methods of an entrepreneurship curriculum, Journal of Advances in Medical Education & Professionalism, oktober 2015*

Med najbolj priljubljenimi pristopi poučevanja in učenja, namenjenimi trajnostnemu podjetništvu, so sodelovalno učenje, izkustveno učenje in problemsko učenje.⁷

- **Sodelovalno učenje:**

Ta pristop poudarja sodelovanje med udeleženci izobraževanja. Vključuje skupinske dejavnosti, razprave in projekte, pri katerih udeleženci sodelujejo pri

⁷ Ida Matilde Fauske, Harrshinny Vallipuram, benedict-Elise Foldnes, Elli Verhust, Karin Wigger and Sólvi Solvoll: *Teaching sustainable entrepreneurship: Learning approaches, pedagogical methods and teaching tools*, May 2022.

reševanju problemov, izmenjavi idej in učenju drug od drugega. Sodelovalno učenje spodbuja timsko delo, komunikacijske spretnosti in sposobnost učinkovitega dela v različnih skupinah.

- **Izkustveno učenje:**

Spodbuja praktične učne izkušnje, kot so delavnice, simulacije ali pripravništva, na katerih lahko podjetniki uporabijo svoje znanje v praksi. Učenje z delom je pogosto učinkovitejše za razvoj spretnosti.

Ta pristop poudarja praktične izkušnje in aktivno sodelovanje v resničnih situacijah. Učeče se spodbuja k sodelovanju pri praktičnih vajah, simulacijah, pripravništvih ali projektih, ki jim omogočajo uporabo znanja in spretnosti v avtentičnih okoliščinah.

- **Problemsko učenje:**

Kot podlago za učenje uporabite probleme iz prakse ali študije primerov, ki so pomembni za podjetništvo v malem obsegu. Ta pristop spodbuja kritično razmišljanje in praktične spretnosti reševanja problemov. Osredotoča se na pristne in zapletene probleme, ki jih morajo udeleženci rešiti. Udeležencem predstavi probleme iz resničnega sveta in jim omogoči, da jih analizirajo, predlagajo rešitve ter se pri tem naučijo novih konceptov in spretnosti. Problemsko učenje spodbuja kritično mišljenje, reševanje problemov in uporabo znanja v praktičnih situacijah.

Tabela 4: Drugi ustrezní pristopi poučevanja in učenja za izobraževanje o trajnostnem podjetništvu

Aktivno učenje	Udeleženci so vključeni skozi učno gradivo, tako da se aktivno učijo z uporabo metod, kot so študije primerov in razprave..
Na udeleženca osredotočeno učenje	Udeleženci se naučijo samostojno reševati probleme.
Reflektivno učenje	Udeleženci krepijo svoje kompetence z refleksijo svojih učnih izkušenj.
Interdisciplinarno učenje	Spodbujanje podjetnikov, da preučijo več področij, vključno s poslovnim vodenjem, trajnostnim razvojem in digitalnimi spretnostmi, ter tako razvijejo celostno razumevanje svojih podjetniških prizadevanj.
Transformativno učenje	Naučiti se novih načinov razmišljanja in ustvarjanja različnih pogledov na družbo.
Učenje na kraju samem	Udeleženci spoznajo lokalni kraj ali lokalno dediščino, ki se uporablja v učnem načrtu. Povezuje skupnosti z učnimi skupnostmi.
Problemska analiza	Preusmeritev pozornosti z reševanja problemov na analiziranje problemov.
Učenje s storitvami	Povezovanje učilnice z zunanjim svetom - udeleženci pridobivajo akademsko znanje in hkrati opravljajo družbeno koristno delo.
Učenje na podlagi raziskovanja	Udeležence spodbujamo, da postavljajo vprašanja, raziskujejo zanimive teme ter iščejo odgovore z raziskovanjem in proučevanjem. S spodbujanjem radovednosti in samostojnega raziskovanja spodbuja kritično mišljenje, reševanje problemov in samostojno učenje.
Projektno učenje	Udeleženci delajo na obsežnih projektih, ki obravnavajo izzive ali naloge iz prakse. Udeleženci sodelujejo pri praktičnih dejavnostih, raziskovanju, načrtovanju in izvajanju projektov, ki se zaključijo s

	končnim izdelkom ali rezultatom. Spodbuja sodelovanje, samousmerjeno učenje in razvoj interdisciplinarnih spretnosti.
Obrnjena učilnica	Udeleženci se z učnim gradivom, kot so vnaprej posneta predavanja ali branje, ukvarjajo zunaj učilnice. Čas v učilnici je nato namenjen razpravam, dejavnostim in uporabi znanja pod vodstvom predavatelja. Pristop obrnjene učilnice omogoča bolj interaktivne in prilagojene učne izkušnje.
Mentorstvo in coaching	Omogoča dostop do izkušenih mentorjev in trenerjev, ki lahko malim podjetnikom nudijo smernice, izmenjujejo spoznanja in nudijo osebno podporo.
Vzajemno učenje	Ustvarjanje priložnosti za male podjetnike, da se učijo od svojih vrstnikov in sodelujejo z njimi. Mreže vrstnikov lahko zagotovijo dragocen vpogled in podporo.

Za dopolnitev namizne raziskave in primerov najboljše prakse so bili opravljeni razgovori s 16 podjetji v šestih državah, ki so povezali teoretična spoznanja s praktičnimi razmerami v malih podjetjih. Anketiranci so bili izbrani na podlagi poklicev, opredeljenih v prejšnjem poročilu SSA o zelenih podjetniških spretnostih na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja, pri čemer je bil poudarjen potencial za zeleno rast. Namen naših skrbno oblikovanih vprašanj v intervjuju je bil zajeti celovit pogled na ozadje vsakega podjetnika, izkušnje z usposabljanjem, razpoložljive vire in širši ekosistem, ki oblikuje njihovo pot na področju trajnostnega podjetništva. Ta pristop razkriva pripovedi posameznikov in kontekstualne dejavnike, ki vplivajo na njihova prizadevanja.

Pedagogika izobraževanja za trajnostni razvoj (ESD)

Razvoj zelenih veščin zahteva posebno pedagogiko, ki vključuje ustrezen in odziven okvir učenja in poučevanja. Pavlova (2019) je zasnovala pedagogiko izobraževanja za trajnostni razvoj (ESD), ki je pomembna za TVET. Na podlagi pilotne študije in pregleda literature je pedagogika ESD model problemsko usmerjenega in projektno zasnovanega učenja plus (POPBL), katerega cilj je učinkovito izvajanje zelenega splošnega modula za izboljšanje splošnih zelenih veščin med TVET udeleženci: "Tako lahko model ... prispeva tako k teoretičnemu kot praktičnemu razvoju, povezanemu z uporabo pedagogike ESD za razvoj splošnih zelenih veščin v TVET."

Nekatere ključne značilnosti pedagogike ESD, pomembne za TVET:

- Osredotočite se na uporabo v praksi: pedagogika ESD poudarja praktično uporabo znanja in spretnosti. TVET jo lahko vključi z vključitvijo študij primerov, projektnega učenja in sodelovanja z industrijo v svoj učni načrt.
- Interdisciplinarni pristop: trajnostna vprašanja so kompleksna in zahtevajo razumevanje z različnih vidikov. Pedagogika izobraževanja za trajnostni razvoj spodbuja interdisciplinarno učenje, ki v tehnično in poklicno usposabljanje vključuje okoljske, družbene in gospodarske vidike.
- Kritično razmišljanje in reševanje problemov: udeleženci morajo biti sposobni kritično analizirati izzive trajnostnega razvoja in razviti inovativne rešitve. To je mogoče spodbujati z razpravami, debatami in dejavnostmi reševanja problemov pri pouku TVET.
- Na vrednotah temelječe izobraževanje: pedagogika ESD je usmerjena v negovanje vrednot, kot so spoštovanje okolja, družbena odgovornost in medgeneracijska pravičnost. To je mogoče doseči z reflektivnimi učnimi praksami, storitvenim učenjem in vključevanjem v skupnost.

Pedagogika ESD ima ogromen potencial za preoblikovanje TVET in prispevanje k bolj trajnostni prihodnosti. S premagovanjem izzivov in izkoriščanjem priložnosti lahko institucije TVET svojim diplomantom omogočijo, da postanejo odgovorni in dejavni udeleženci pri ustvarjanju boljšega sveta za prihodnje generacije.

4.3 Primeri najboljših praks za učinkovite pedagoške pristope

Tabela 5: Najboljše prakse MSP

Naziv	Komponente	Prednosti in izzivi	Prilagodljivost prakse
AGROTURIZEM			
Hotel Eleonas	<p>Hotel "Eleonas" je ekološko ozaveščen kmečko-turistični mali hotel v idealnem položaju na hribu v grškem mestu Evoia, ki ga obdaja oljčni nasad. Ima lastno restavracijo in ekološko kmetijo.</p> <p>Nastanitev je združena z dejavnostmi, ki strankam približajo naravo in ustvarjajo okoljsko zavest, kot so vodeni izleti za metode ekološkega kmetovanja, degustacija oljčnega olja, izdelava ročno izdelanega papirja iz recikliranih ostankov, tkanje s krpami. Gostje imajo priložnost spoznati okolju prijazne tehnike, kot so recikliranje, varčevanje z energijo, okolju prijazna čistila. Hotel ima ekološko agroturistično kmetijo, na kateri gojijo oljke, in zelenjavni vrt.</p>	<p>Agroturizem je pristna oblika podeželskega turizma, saj turistom omogoča, da doživijo pravo in pristno podeželsko izkušnjo na delujoči kmetiji, sodelujejo pri dejavnostih, povezanih s kmetijsko hrano (npr. žetev, hranjenje, priprava konzerv), so v stiku z živalmi in naravo ter uživajo v hrani, pridelani in pripravljene na kmetiji.</p> <p>Postopek prijave za sredstva državnega sklada je bil povezan z veliko birokracije in brez zahteve po usposabljanju o tem, kako ustvariti podjetje, na primer o tem, kako razviti načrt trženja za podjetje.</p>	<p>To prakso je mogoče prilagoditi MSP na podeželskih območjih ter prispevati k povečanju zaposlenosti in lokalnih dejavnosti ter privabiti turizem. Uporaba bolj digitaliziranega pristopa z aplikacijami za upravljanje hotelskih rezervacij, plačil in naročil je pomembna za nemoten razvoj podjetja. Za spodbujanje delovanja agroturističnih MSP je bila izpostavljena vzpostavitev mreže vseh agroturističnih podjetij s kartiranjem vseh ponujenih dejavnosti. Pomembno je tudi državno financiranje ali drugi finančni viri za pomoč pri ustanavljanju tovrstnih podjetij.</p>

<p>NISI Polychoros</p>	<p>NISI Polychoros je prostor, kjer se lahko ljudje iz Grčije in vsega sveta zberejo, se izražajo, ustvarjajo, igrajo in se povežejo z naravo. Na voljo je glamping za nastanitev, poleg tega pa je to tudi športni, kulturni in družabni dogodek z igriščem v fantastičnem okolju ob morju. Prostor je primeren tudi za organizacijo izobraževalnih programov in okoljskih prireditev ter dostopen invalidom.</p> <p>Pri oblikovanju svojih alternativnih prenočišč uporablja okolju prijazne gradbene materiale in gradbene metode. Ima center za izkustveno izobraževanje, ki ponuja brezplačne seminarje za vsakogar: izdelovanje naravnih izdelkov, umetniški tabor, kako ponovno uporabiti odpadni material, usposabljanje za mehke veščine in tečaje naravne gradnje. Cilj centra je trajnostna izmenjava znanja in spretnosti med različnimi ljudmi in kulturami.</p>	<p>Trajnostni glamping je zgled za etično potovanje in navdihuje obiskovalce, da med obiskom sprejemajo okolju prijazne odločitve. Trajnostno glamping doživetje v NISI ponuja izobraževalne programe in dejavnosti v naravi, da bi gostje bolje razumeli in cenili lokalno okolje. Sodelovanje z lokalno skupnostjo podpira in ponovno aktivira lokalno podeželje.</p>	<p>To prakso je mogoče izvajati na podeželskih območjih, ki zagotavljajo dostop do dejavnosti v naravi in sinergije z lokalnimi organizacijami. V prihodnosti bi lahko ustanovili zadrugo kampov, ki bi organizirali okolju prijazne dejavnosti in vključevali zelene prakse, kar bi omogočilo izmenjavo znanja. Sinergije tovrstnih podjetij z organizacijami za poklicno izobraževanje in usposabljanje lahko še bolj razvijejo dejavnost in povežejo poklicno usposabljanje s trgom dela.</p>
<p>Bistro in trgovina Figurativ</p>	<p>V Rovinju na Hrvaškem se nahaja poseben koncept lokalnega vina in hrane. Gostišče ponuja vodene ogleda po vrtu lastnikove družine, doživetje pa se zaključi z izbranim lokalnim vinom in hrano, ki jo pripravijo v lastni režiji. Figurativ deluje na stičišču gastronomije in turizma. Dejavnost je usklajena s širšimi trendi v panogi, ki poudarjajo trajnost in pristna doživetja.</p>	<p>Okoljska trajnost: praksa uporabe izdelkov z nič kilometri in zmanjševanja količine odpadkov s premišljenim pridobivanjem prispeva k okoljski trajnosti. To je v skladu z vse večjim povpraševanjem po podjetjih, ki dajejo prednost</p>	<p>Strateška integracija digitalnih elementov s trenutnimi izobraževalnimi praksami in vrednotami podjetja Figurativ lahko pripomore k rasti podjetja Figurativ in podobnih podjetij v živilskem in kmetijskem sektorju z enakim namenom, izboljšanju dostopnosti, doseganju širšega</p>

Figurativova praksa spodbuja razvoj spretnosti s ponujanjem doživetij s poudarkom na lokalnih proizvodih in rastlinah ter kulinaričnih tradicijah. Trajnost je vgrajena v načelo nič kilometra pri nabavi, strategije zmanjševanja odpadkov, širjenje lokalnega sredozemskega rastlinja in željo upreti se škodljivemu in netrajnostnemu turističnemu poslovnemu modelu s ponujanjem trajnostne alternative počasnega turizma.

okolju prijaznim praksam in pozitivno vplivajo na okolje. Kulturna vpetost: Figurativov pristop ne omogoča le gastronomskih doživetij, temveč obiskovalce vključi tudi v lokalno okoljsko kulturo.

Razvoj spretnosti: poudarek na izobraževanju osebja in zunanjem usposabljanju s strokovnjaki spodbuja razvoj spretnosti med zaposlenimi. Izobraževalni doseg: izobraževanje različnih deležnikov, vključno s strankami, lokalnimi skupnostmi in komercialnimi partnerji, o trajnostnih vrednotah, povezanih s širjenjem rastlinstva, je lahko izziv.

občinstva, rasti z nenehnim učenjem, posodabljanjem in usposabljanjem na različne načine ter ohranjanju inovativnosti v razvijajočem se okolju digitalnega izobraževanja in trajnostnega podjetništva.

OKOLJSKO IZOBRAŽEVANJE

InnoOmnia

Organizacija Omnia, ki je bila sprva ustanovljena za zadovoljevanje različnih potreb po poklicnem izobraževanju in usposabljanju v treh finskih mestih, je postala vodilna sila pri razvoju poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Podpira različne sektorje, vključno s storitveno industrijo ter mikro podjetji s področja umetnosti in obrti. Ta edinstveni živi laboratorij, ki se nahaja v kampusu

Vzpostavitev enote kot podjetniškega živega laboratorija je prinesla številne koristi. Inovacije in e-izobraževanje so zdaj tesno povezani z zahtevami lokalnih delodajalcev in pogosto služijo več namenom. Vendar pa ta prehod iz tradicionalnih

Ta praksa že uporablja številna inovativna orodja in pristope ter digitalna orodja za učni proces. Ne bi je bilo težko osredotočiti na različna področja podjetniškega delovanja (trajnostni turizem, kmetijsko-živilska proizvodnja itd.).

poklicnega izobraževanja in usposabljanja, pomeni odmik od storitev podjetniških inkubatorjev, ki se večinoma izvajajo v univerzitetnih kampusih. V tem dinamičnem prostoru ima vsakdo dvojno vlogo učitelja in učenca. Udeleženci sodelujejo in se ukvarjajo z novimi oblikami skupinskega dela, ki združujejo učenje z delom, IKT in socialno učenje. Izmenjava najboljših praks je ključnega pomena in pomeni odmik od tradicionalnih razrednih sistemov. Izobraževanje presega zaprte prostore in vpleta v študij študentov reševanje resničnih problemov za podjetnike ter prispeva k resničnim inovacijam.

sistemov v okolje za skupno učenje ni bil brez izzivov.

Preobrazba je razkrila vprašanja, povezana z mejami skupnosti, operativno kulturo, strukturami in vodenjem.

Skink

Skink je mikropodjetje, ki deluje kot trgovina z rastlinami, laboratorij, didaktična kmetija in rastlinska drevesnica ter je pomemben primer učinkovitih didaktičnih metod, vključenih v poslovno strukturo, trdnega mednarodnega povezovanja in razvoja izobraževanja osebja v lokalnem okolju. Skink je poleg drevesnice in trgovine tudi izobraževalni center, ki izvaja strukturirane delavnice, ki združujejo teoretične uvodne segmente z nadaljnimi praktičnimi dejavnostmi. Glavna področja so: obrezovanje, cepljenje, fige, kostanj, jagode, oljke,

Celovit razvoj spretnosti: Skinkov model ponuja celosten pristop, ki spodbuja različne veščine, ključne za trajnostno podjetništvo v kmetijstvu in vrtnarstvu. Vključevanje inovacij in tehnologije: Poudarek na raziskovalnih in tehnoloških projektih omogoča podjetnikom, da ostanejo inovativni in v svoje prakse vključujejo sodobne kmetijske tehnologije. Razlikovanje na trgu: podjetniki imajo koristi od specializiranega znanja, ki

Skinkova praksa kaže obetavno prilagodljivost digitaliziranemu izobraževanju, inovacijam in metodologijam poklicnega poučevanja. Vključevanje projektov tehnološkega razvoja in poudarek na raziskovalno usmerjenih pristopih zagotavljata podlago za nemoten prehod na digitalne platforme z razvojem ponudbe delavnic, usposabljanj, svetovanj in programov v hibridnih oblikah.

okrasne rastline, aromatične rastline in trajni nasadi.

ga posreduje Skink. Ker je Skink podjetje, ki se nenehno izboljšuje in uči, se lahko prilagaja in uvaja novosti, hkrati pa ohranja svoje tradicije, s čimer se razlikuje od podobnih podjetij.

Opredeljeni izzivi ali ovire, na katere bi lahko naleteli med izvajanjem:

Obsežnost virov: za celovit pristop Skinka so morda potrebna znatna sredstva, kar predstavlja izziv za male podjetnike z omejenimi sredstvi.

Tehnološke ovire in neizkušenost: podjetniki se lahko soočijo z izzivi pri sprejemanju naprednih tehnologij za razvoj izobraževalnih programov ali programov usposabljanja v lastnem podjetju.

PCAI

PCAI je kulturna organizacija, ki se z letnim programom oddajanja naročil, razstav sodobne umetnosti, umetniških rezidenc, konferenc in delavnic osredotoča na krepitev okoljske ozaveščenosti. Organizacija vabi umetnike, da razmišljajo o vplivu antropocena na naš planet ter raziskujejo vire odpadkov, trajnostne in

Presečišče umetnosti in trajnosti je dinamično in razvijajoče se področje, ki raziskuje odnos med umetniškim izražanjem ter okoljsko, družbeno in gospodarsko trajnostjo. Umetniki, oblikovalci in kulturne ustanove v svoja

Ta projekt je mogoče prilagoditi v državah, ki se soočajo z okoljskimi izzivi in so pripravljene vključiti lokalne umetnike v okoljsko ozaveščanje. Uporaba družbenih medijev, video umetnosti in drugih digitalnih orodij lahko pritegne mladino in

krožne prakse ter nove okoljske poti, pri tem pa ohranijo popolno svobodo izražanja in kritičnega raziskovanja. Razstave so organizirane v znanih muzejih sodobne umetnosti in v javnih prostorih. Končni cilj je povečati okoljsko ozaveščenost v Grčiji in tujini. Zato umetniške razstave spremljajo izobraževalne delavnice in predstavitve. PCAI gosti tudi rezidenčne programe umetnikov, ki zagotavljajo prostor za ustvarjalno raziskovanje in sodelovanje z naravo. V šolah in ustanovah se organizirajo tudi izobraževalni seminarji, ki se osredotočajo na tematike in okoljske izzive, ki zadevajo določeno lokalno skupnost, ter jo spodbujajo k iskanju rešitev. Velika novost je tudi produkcija kratkih animiranih filmov kot del družbenega delovanja za okoljsko ozaveščanje.

dela vse bolj vključujejo načela trajnosti, da bi ozaveščali, navdihovali k ukrepanju in prispevali k bolj trajnostnemu svetu.

umetnike, da se bolj angažirajo. Sredstva za tovrstno pobudo lahko zagotovijo podjetja v regiji, ki želijo povečati okoljsko ozaveščenost. Javne umetniške instalacije, delavnice in sodelovalne stenske poslikave lahko združujejo skupnosti ter spodbujajo občutek lastništva in ponosa na trajnostne pobude. Umetniške elemente je mogoče vključiti v strategije znamčenja in trženja trajnostnih podjetij. Instalacije lahko posredujejo okoljska sporočila, predstavljajo trajnostne tehnologije in spodbujajo trajnostno vedenje.

TRAJNOSTNO KMETIJSTVO

Inagros

Agritech se nanaša na uporabo tehnologije v kmetijstvu za povečanje učinkovitosti, produktivnosti in trajnosti. Uporaba agritech-a zajema široko paleto tehnologij, od natančnega kmetovanja in analitike podatkov do avtomatizacije in biotehnologije. Agritech želi obravnavati izzive, s katerimi se sooča kmetijska industrija, vključno s potrebo po proizvodnji več hrane za prehrano

Inagros je platforma, ki želi služiti proizvajalcem in agronomom na vse možne načine ter ponuja prilagodljivost in avtomatizacijo, kjer je to potrebno. Vključevanje tehnologije v kmetijstvo lahko poveča učinkovitost, produktivnost in trajnost ter podjetnikom nudi priložnosti

Agritech ali kmetijska tehnologija zajema široko paleto tehnologij, namenjenih izboljšanju učinkovitosti, produktivnosti in trajnosti v kmetijskem sektorju. Zelo pomembno je biti del inkubatorjev, ki nudijo mentorstvo in podporo pri ustanovitvi podjetja. Kratkotrajne delavnice in

rastočega svetovnega prebivalstva, optimizaciji uporabe virov in ublažitvi vplivov na okolje. Inagros ponuja visoko kakovostne storitve in orodja za agronome, kmete, podjetja in občine. Na voljo je popolno upravljanje pridelkov in zelenih površin, integracija geoinformacijskih sistemov (GIS) in podatkov iz dronov, orodja za daljinsko spremljanje, opazovanje in beleženje dejanj, koledarji in pametna obvestila.

za inovacije in reševanje izzivov v panogi: večja učinkovitost, odločanje na podlagi podatkov, zmanjšanje stroškov, izboljššan donos in kakovost pridelkov, odpornost na podnebne spremembe, izboljššana upravljanje živine in ustvarjanje delovnih mest. Podjetniki v tem prostoru imajo potencial, da pomembno vplivajo na kmetijstvo in podeželska gospodarstva. Pri uvajanju agritech-a se lahko pri kmetih pojavi nenaklonjenost zaradi različnih dejavnikov. Medtem ko lahko agritech doprinese pomembne koristi kmetijstvu, se kmetje morda obotavljajo sprejeti te tehnologije iz več razlogov.

seminarji nudijo udeležencem pregled agritech trendov, nastajajočih tehnologij in praktičnih aplikacij. Kmetijski inštituti in raziskovalni centri pogosto ponujajo programe praktičnega usposabljanja, ki udeležencem omogočajo delo z vrhunsko agritech opremo in tehnologijami. Vlade lahko sponzorirajo pobude za agritech usposabljanje za podporo sprejemanju tehnologije v kmetijstvu. Ti programi so pogosto namenjeni kmetom in kmetijskim strokovnjakom ter ponujajo subvencije ali spodbude za sodelovanje. Programi usposabljanja za agritech lahko vključujejo module o podjetništvu in poslovnem razvoju, ki udeležencem nudijo veščine, potrebne za ustanovitev in vodenje agritech podjetij.

PREHRAMBENA INDUSTRIJA

Sapori Antichi
Sapori Antichi, ki ga vodi Mauro Cortellazzo, je v sektorju proizvodnje zamrznjene hrane prepoznaven po spoštovanju različnih certifikatov, ki odražajo zavezanost kakovosti in trajnosti. Ti certifikati so močan pokazatelj za odkrivanje zmogljivosti

Certifikacijske prakse Sapori Antichi so zelo pomembne v industriji proizvodnje zamrznjene hrane. Pridobljeni certifikati, kot so IFS Food, ISO 9001 in drugi, služijo kot otipljiv dokaz

Potreben pristop vključuje strateško povezovanje tehnologije in sodobnih izobraževalnih orodij:
- digitalno usposabljanje
- virtualno sodelovanje:
- spletni certifikacijski programi

podjetja za zagotavljanje visokokakovostnih izdelkov, za inovacije in izboljšave, za izpolnjevanje potreb trga in vse pomembnejšega povpraševanja po trajnostni proizvodnji, ki jo iščejo potrošniki, in za izpolnjevanje varnostne standarde tujih sistemov, da bi povečali izvozne možnosti.

zavezanosti podjetja kakovosti, trajnosti in izpolnjevanju raznolikih tržnih standardov.

Če povzamemo, prakse certificiranja Saponi Antichi so učinkovite pri spodbujanju trajnostnega podjetništva malega obsega, saj zagotavljajo načrt za kakovost in varnost, olajšajo dostop do trga, obravnavajo etična in kulturna vprašanja, spodbujajo inovacije, vključujejo trajnost, ponujajo celostno usposabljanje in dajejo zgled voditelja za druge v industriji.

- igrifikacija v izobraževanju
- digitalni viri za trajnost
- mobilne učne aplikacije
- analitika podatkov za sledenje napredku
- spletni seminarji in virtualne delavnice

PODJETNIŠKO IZOBRAŽEVANJE

AgriSkills

Izobraževalni paket Agriskills je namenjen zagotavljanju poklicnega izobraževanja na področju trajnostnega razvoja v kmetijskem sektorju. Ta izobraževalni paket je sestavljen iz kompaktnih modulov, ki zagotavljajo jasno razumevanje načel trajnosti in praktičnih primerov o tem, kako ta načela vključiti v podjetje.

Na primeru govedoreje in prašičereje AgriSkills opozarja na priložnosti trajnostnih konceptov usposabljanja, vključno z ekonomsko, okoljsko in družbeno razsežnostjo.

Celoten izobraževalni paket je sestavljen iz petih delov: Vodnik za inštruktorje; Izobraževalni program (učna gradiva); Programska oprema za učenje; Izvedba testne analize; Podporni argumenti (poklicno

n/a

		<p>usposabljanje in izobraževanje za trajnostni razvoj v kmetijstvu za socialne partnerje).</p> <p>Vsebine petih modulov usposabljanja oziroma učnih dni so strukturirane na naslednji način: 1. Uvod v trajnost in živinorejo 2. Trajnost v živinoreji 3. Trajnost v krmljenju živine 4. Trženje in dodana vrednost 5. Trajnostno kmetovanje</p>	
TDM2000	<p>TDM2000 je MSP, ustanovljeno leta 2000, ki igra ključno vlogo pri spodbujanju sodelovanja med mladimi iz različnih delov Evrope, s poudarkom na skupni podlagi medkulturnega dialoga in aktivnega državljanstva. Praksa, ki jo je začel TDM2000 in se osredotoča na trajnostni turizem, socialno ekonomijo in promocijo znanj in spretnosti, je tesno povezana s širšim poslanstvom organizacije, da mladim nudi priložnosti za izpopolnjevanje in ponovno usposabljanje.</p>	<p>TDM2000 uporablja metodologijo poučevanja in učenja, ki temelji na neformalnem izobraževanju. Podjetje uporablja privlačne tehnike, kot so sobe pobega, igre vlog, simulacije in debate za ustvarjanje poglobljenih učnih izkušenj. Osredotočenost na neformalno izobraževanje omogoča praktično učenje, ki presega tradicionalne razrede. Sobe pobega vabijo udeležence k sodelovanju in kritičnemu razmišljanju, medtem ko igre igranja vlog nudijo vpogled v podjetništvo in odločanje. Simulacije poustvarijo realne scenarije tveganja, medtem ko</p>	<p>Pristop poučevanja TDM2000 se brezhibno ujema z digitaliziranim izobraževanjem, inovacijami in poklicnim poučevanjem. Njegova spretna uporaba digitalnih orodij, vključno z računovodsko programsko opremo in platformami za vodenje projektov, vzpostavlja tehnologijo prijazne temelje. Organizacija priznava potencial platform za e-učenje za podajanje strukturirane vsebine, ki udeležencem zagotavlja prilagodljivost. Prilagodljivost TDM 2000 spletnim mrežnim dogodkom in predanost večjezični, kulturno vključujoči vsebini odražata njegovo odzivnost na</p>

		<p>brezplačna uporaba spretnosti in debate spodbujajo kritično mišljenje in dialog. Ta raznolik pristop spodbuja prilagodljivost, inovativnost in učinkovito sodelovanje, v skladu z zavezanostjo TDM2000 učinkovitim in nekonvencionalnim metodam usposabljanja.</p>	<p>digitalizirano področje. Ta element se brezhibno ujema z načeli digitaliziranega izobraževanja in zagotavlja interaktivne in motivirajoče izkušnje znotraj spletnih modulov usposabljanja. Nazadnje, obstoječe prakse in prilagodljivost TDM2000 poudarjajo njegovo pripravljenost, da sprejme razvijajočo se področje digitaliziranega izobraževanja. Tehnološko prijazna podlaga organizacije v kombinaciji s strateško uporabo platform za e-učenje, spletnih omrežnih dogodkov, večjezične vsebine in elementov igrifikacije jo postavlja v ospredje inovativnih in digitalno usmerjenih metodologij poučevanja..</p>
<p>Zelene veščine za mala podjetja</p>	<p>Program usposabljanja Green Skills for Small Business (Zelene veščine za mala podjetja) je razvila Oxford Brookes Business School v sodelovanju z Small Business Britain. Podjetnikom po vsej Veliki Britaniji nudi podporo, vpogled in spodbudo, da postanejo bolj trajnostni..</p>	<p>Program poteka v šestih tednih, v celoti prek digitalnih kanalov. Usposabljanja se izvajajo kot spletni seminarji, posnamejo in so na voljo za kasnejši ogled na spletnem mestu Small Business Britain. Vključuje tedenske izzive, ki udeležencem pomagajo uporabiti svoje znanje v praksi. Imajo tudi priložnost, da se pridružijo</p>	<p>Ta pristop k izobraževanju je že digitaliziran, s potencialom za nadaljnjo izboljšavo z inovativnimi elementi, kot so igrifikacija, obogatena resničnost, virtualna resničnost itd. Programska vsebina je prilagojena kontekstu in okoliščinam v Veliki Britaniji, s prilagodljivostjo za prilagajanje drugim okoljem. Ta</p>

		<p>Facebook skupnosti za vse udeležence, namenjeni mreženju, podpora in sprotnemu zastavljanju vprašanj in izzivov. Na koncu tečaja vsi udeleženci prejmejo digitalno "značko", ki pomeni, da so zaključili program.</p> <p>Tečaj usposabljanja je sestavljen iz šestih modulov: Osnove trajnosti, Trajnostno trženje, Merjenje, Gradnja zelene skupnosti, Financiranje trajnosti in Akreditacije.</p>	<p>prilagodljivost upošteva edinstvene situacije in pogoje, specifične za vsak kontekst, ter zagotavlja ustreznost in učinkovitost v različnih okoljih.</p>
<p>AKADEMIJ A ECO-TANDEM</p>	<p>Akademija ECO-TANDEM je sestavljena iz dejavnosti krepitev zmogljivosti, ki so namenjene tako MSP, startupom kot strokovnjakom v vrednostni verigi turizma, osredotočene na trajnost v turistični industriji.</p> <p>Cilj je okrepiti trajnostni razvoj turizma s spodbujanjem sprejemanja okolju prijaznih in odgovornih praks med MSP v turizmu. To se doseže z transnacionalnim sodelovanjem in prenosom znanja, ki podjetjem daje moč, da sprejmejo bolj okoljsko ozaveščene pristope v turističnem sektorju. EKO-TANDEM AKADEMIJA je sestavljena iz izobraževalnega programa in usposabljanja.</p>	<p>Izobraževalni program ECO-TANDEM ponuja prilagodljiv e-izobraževalni tečaj z lastnim tempom, ki obsega deset modulov, ki obravnavajo turistično industrijo in njeno trajnostno prihodnost. Po graškem modelu za integrativni razvoj se prvih pet modulov osredotoča na znanstveno zasnovo in oceno trajnostnih procesov, ki so usklajeni s cilji trajnostnega razvoja ZN. Program usposabljanja ECO-TANDEM je spletni tečaj usposabljanja v realnem času, ki je</p>	<p>Ta primer pristopa k izobraževanju je že digitaliziran, s potencialom za nadaljnjo izboljšavo z inovativnimi elementi, kot so igrifikacija, obogatena resničnost, virtualna resničnost itd.</p>

namenjen malim in srednjim podjetjem, povezanim s turistično ponudbo in vrednostno verigo, s poudarkom na nastanitvenih objektih, organizatorjih potovanj, potovalnih agentih in tehnološko usmerjenih zagonskih podjetjih. Ponujeni moduli, specifični za industrijo, so namenjeni izboljšanju veščin in izgradnji zmogljivosti glede na standarde trajnosti v turistični industriji.

Selfie WBL

SELFIE za učenje na delovnem mestu (WBL) je brezplačno spletno orodje, ki podpira šole za poklicno izobraževanje in usposabljanje ter podjetja pri čim boljšem izkoriščanju digitalnih tehnologij za poučevanje, učenje in usposabljanje. Razvila ga je Evropska komisija skupaj s številnimi ključnimi deležniki. Orodje zagotavlja dragocene informacije šolam za poklicno izobraževanje in usposabljanje ter delodajalcem o tem, kje so pri uporabi digitalnih tehnologij za poučevanje in učenje ter kako lahko izboljšajo sodelovanje med njimi.

Celovit: vključuje šolsko skupnost in podjetja – vodje šol, učitelje, učence in trenerje v podjetjih – v 360-stopinjski proces. Prilagodljivost: ker so šole in podjetja edinstveni, je orodje mogoče prilagoditi (vprašanja in izjave je mogoče izbrati in dodati, da ustrezajo potrebam). Ujemanje izkušenj: vsem udeležencem omogoča, da odgovorijo na vprašanja, ki ustrezajo njihovim izkušnjam, kot učenci, učitelji, vodje šol ali trenerji v podjetju.

Orodje je že popolnoma digitalizirano, vendar bi se lahko uporabljalo tudi za druge vrste sodelovanja kot za učenje na delovnem mestu.

Brezplačno in anonimno: orodje je brezplačno. Odgovori so anonimni, podatki so varni.

Prilagojeno: po zaključku vsaka šola in podjetje prejme prilagojeno interaktivno poročilo, ki zagotavlja tako poglobljene podatke kot hiter vpogled v prednosti in slabosti njihove uporabe tehnologije za učenje.

4.4 Usposabljanje in mreženje za trajnost: izkušnje MSP

Povratne informacije anketirancev poudarjajo ključno vlogo, ki jo imajo mreže in sodelovanje s ponudniki poklicnega izobraževanja in usposabljanja (VET) pri njihovem usposabljanju in poklicnem razvoju. Velika večina, 15 od 16 vprašanih, je potrdila pomen izobraževalnih programov in programov usposabljanja, ki jih ponujajo ponudniki poklicnega izobraževanja in usposabljanja, pri spodbujanju sektorsko specifičnih spretnosti, vzpostavljanju poslovnih povezav in širjenju socialnih mrež. Poleg tega so bili kot neprecenljivi viri neformalnega in priložnostnega učenja poudarjene interakcije z drugimi podjetji, ki jih omogočajo dogodki, kot so sejmi in srečanja za mreženje, ter sodelovanje s strokovnjaki na različnih področjih. Te interakcije ne samo da obogatijo izkušnje, temveč nudijo tudi obilo priložnosti za rast in navdih, zlasti pri spodbujanju trajnostnih pobud v podjetju in izmenjavi specializiranega znanja.

Kljub splošni pozitivni naravnosti glede sodelovanja s ponudniki in mrežami poklicnega izobraževanja in usposabljanja, so anketiranci poročali o nekaterih izzivih. Težave, kot so omejeni človeški viri, težave pri razumevanju zapletenosti poslovnega modela in skrbi glede kakovosti storitev, so občasno ovirale vzpostavitev in vzdrževanje takih partnerstev. Kljub temu je večina anketirancev navedla nemoten proces v njihovih interakcijah s ponudniki in mrežami poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter poudarila vzajemne koristi, ki izhajajo iz tega sodelovanja.

4.5 Digitalni programi usposabljanja v poklicnem izobraževanju in usposabljanju za MSP

Prilagajanje programov usposabljanja digitaliziranemu izobraževanju vključuje preiščljive in strateški pristop za učinkovito uporabo tehnologije. Nekateri pomembni koraki, ki jih je treba upoštevati, vključujejo:

- Oceno potreb in preferenc ciljne skupine glede na njihovo stopnjo digitalne pismenosti.
- Jasno artikulacija učnih ciljev programa in njihova uskladitev s potrebnimi digitalnimi veščinami.
- Prepoznavanje digitalnih orodij in platform, ki so v skladu s cilji programa, dajanje prednosti tistim, ki spodbujajo vključevanje in sodelovanje.
- Razvijanje interaktivne in multimedijsko bogate vsebine za ohranjanje angažiranosti udeležencev, vključevanje videoposnetkov, simulacij, kvizov in drugih interaktivnih elementov.
- Oblikovanje vsebine in platform z mislijo na dostopnost za prilagajanje različnim udeležencem, zagotavljanje vključenosti različnih učnih stilov.
- Izvajanje modelov mešanega učenja, ki združujejo tradicionalne in digitalne metode za uravnotežen pristop.
- Uporabo spletnih orodij za sodelovanje za spodbujanje interakcije in vzajemnega učenja. Vključuje skupinske projekte, forume za razprave in skupne dejavnosti za spodbujanje sodelovanja.
- Oblikovanje programov, ki ponujajo prilagodljivost, ki udeležencem omogočajo dostop do vsebine v njihovem tempu, in vključujejo prilagodljive učne funkcije za personalizacijo.

- Razvoj digitalnih metod ocenjevanja, ki ocenjujejo tako znanje kot praktične spretnosti.
- Zagotavljanje pravočasnih in konstruktivnih povratnih informacij za izboljšanje učnega procesa.
- Vzpostavitev mehanizmov za stalno podporo, vključno s forumi, službami za pomoč uporabnikom in mentorstvom.
- Vključevanje elementov igrifikacije, kot so nagrade, značke in nivoji, da bo učna izkušnja bolj privlačna.
- Posodabljanje vsebine glede na najnovejše industrijske trende in tehnologije.
- Redno ocenjevanje učinkovitosti usposabljanja z uporabo mehanizmov ocenjevanja in povratnih informacij ter uporabo podatkovne analitike za zbiranje vpogledov za stalne izboljšave.

S skrbnim premislekom o teh korakih je mogoče programe usposabljanja učinkovito prilagoditi digitalizirani izobraževalni ponudbi, ki udeležencem zagotavlja dinamično in ustrezno učno izkušnjo..

4.6 Orodja in viri za spletno učenje

Pri ustvarjanju spletnega usposabljanja za male podjetnike se izvajalcem poklicnega izobraževanja in usposabljanja svetuje, da uporabljajo naslednje oblike in metode:

- Spletne učne platforme (z uporabo platform za e-učenje za zagotavljanje prilagodljivih, dostopnih in samostojnih modulov usposabljanja. Te platforme lahko pokrivajo široko paleto vsebin, pomembnih za podjetništvo.)
- Mobilne aplikacije (razvoj mobilnih aplikacij, ki nudijo dostop do virov, vodnikov in orodij za male podjetnike. Te aplikacije lahko pomagajo pri nalogah kot so finančno upravljanje, trženje in poslovno načrtovanje.)
- Spletni seminarji in virtualne delavnice (gostovanje spletnih seminarjev in virtualnih delavnic za lažjo izmenjavo znanja, strokovnih vpogledov in interaktivnih učnih izkušenj. To lahko omogoči tudi priložnosti za mreženje.)
- Trajnostne poslovne simulacije (z uporabo poslovnih simulacijskih iger in programske opreme, ki podjetnikom omogočajo preizkušanje različnih scenarijev in strategij za trajnostno poslovno rast v okolju brez tveganja.)
- Odprti izobraževalni viri (publiciranje in deljenje gradiv odprtih izobraževalnih virov, vključno z vodniki, videoposnetki in predlogami, do katerih lahko podjetniki prosto dostopajo za samostojno učenje in referenco).

5. Primerjalni vpogled: Poklicno izobraževanje in usposabljanje v SSA in državah EU

V Podsaharski Afriki (SSA) je za obravnavo potreb poklicnega izobraževanja in usposabljanja (VET) potrebno usklajeno prizadevanje za premostitev vrzeli med teoretičnim učenjem in praktično uporabo. Politike, ki urejajo izobraževanje in razvoj spretnosti, morajo biti tesno usklajene z družbenimi potrebami in zahtevami trga dela. Vključevanje načel trajnosti v izobraževanje na vseh ravneh je bistvenega pomena za zagotovitev, da bodo prihodnje generacije opremljene za soočanje z okoljskimi izzivi. Učinkovito sodelovanje med različnimi deležniki, vključno s podjetji zasebnega sektorja, vladnimi institucijami, organizacijami skupnosti in visokošolskimi ustanovami, je ključnega pomena za uspeh pobud poklicnega izobraževanja in usposabljanja. To sodelovanje ima lahko različne oblike, kot so industrijska partnerstva, pripravništva, vajeništva, svetovalni odbori, inkubacijski centri in programi usposabljanja. Nenehno izpopolnjevanje, krepitev zmogljivosti in strokovni razvoj so potrebni, da bodo učitelji in vodje usposabljanja na tekočem z razvijajočimi se pedagoškimi praksami in trendi v industriji. Posebno pozornost je treba nameniti obravnavanju izzivov, povezanih z vključenostjo in raznolikostjo, s ciljno usmerjenimi programi in spodbudami, namenjenimi premalo zastopanim skupinam. Prepoznavanje prispevkov posameznikov in organizacij v sektorju poklicnega izobraževanja in usposabljanja s podelitvijo nagrad lahko pomaga spodbujati kulturo odličnosti in inovativnosti. Uporabljeni pedagoški pristop mora biti prilagodljiv različnim izobraževalnim kontekstom, ciljem in ciljnim skupinam, s poudarkom na ustvarjanju dinamičnih učnih okolij, ki spodbujajo aktivno sodelovanje in razvoj spretnosti.

Obstajajo vznemirljive možnosti za razvoj izobraževalnega programa, ki se zgleduje po najboljših praksah in podjetniškem načinu razmišljanja v državah EU.

Modeli trajnostnega podjetništva kot navdih

Osnova je proučevanje uspešnih modelov trajnostnega podjetništva v okolju MSP. Ti modeli ponujajo dragocen vpogled v to, kako lahko podjetja dosežejo gospodarski uspeh, hkrati pa zmanjšajo vpliv na okolje in spodbujajo družbeno odgovornost.

Učenje z delom: praktičen pristop

TKurikulum poudarja praktične izkušnje skozi:

Praktično učenje: mala in srednja podjetja se bodo najbolje naučila z dejavno vključitvijo v trajnostne kmetijske prakse. To bi lahko vključevalo delavnice o tehnikah ekološkega kmetovanja, načelih permakulturnega oblikovanja ali metodah ohranjanja vode.

Lokalni fokus: Prilagoditev programov za obravnavo posebnih potreb in izzivov lokalnega konteksta je ključnega pomena. Razumevanje lokalnih virov, podnebja in obstoječih kmetijskih praks zagotavlja neposredno uporabnost usposabljanja

Sodelovanje je ključno

Vzpostavljanje partnerstev krepi program:

Sodelovanje strokovnjakov: sodelovanje s strokovnjaki iz svetovalnih služb, raziskovalnih ustanov in nevladnih organizacij prinaša dragoceno znanje in najboljše prakse.

Učni centri: vzpostavitev fizičnih prostorov, kjer lahko MSP opazujejo trajnostne tehnike v akciji in sodelujejo pri praktičnem usposabljanju, zagotavlja močno učno okolje.

Gradnja podporne mreže

Program bi moral spodbujati podporni ekosistem:

Mreženje in izmenjava znanja: povezovanje MSP z enakovrednimi prek forumov in dogodkov jim omogoča izmenjavo izkušenj, učenje iz uspehov in izzivov drug drugega ter izgradnjo mreže podpore.

Vseživljenjsko učenje: spodbujanje stalnega učenja prek delavnic, seminarjev in spletnih seminarjev zagotavlja, da so MSP na tekočem z nastajajočimi trendi in inovacijami v trajnostnem kmetijstvu.

Priznavanje in potrjevanje

Program bi moral spodbujati doseganje zunanje validacije:

Certifikacijska podpora: pomoč MSP pri pridobivanju certifikatov in okoljskih oznak za njihove trajnostne prakse potrjuje njihovo zavezanost in jim potencialno odpira nove trge.

Splošni vpliv

Z izvajanjem teh elementov lahko kurikulum opolnomoči MSP, da postanejo uspešni trajnostni podjetniki. To ne koristi samo podjetjem samim, ampak tudi prispeva k bolj okoljsko odgovornemu in družbeno ozaveščenemu kmetijskemu sektorju.

Ogrodje EntreComp

Ogrodje EntreComp in veščine, opredeljene v raziskavi, izvedeni za ta projekt, se prekrivajo na področjih, ki so bistvena za krmarjenje v današnjem dinamičnem svetu.

Ogrodje EntreComp:

Ogrodje EntreComp se osredotoča na 15 kompetenc, razvrščenih v tri področja:

- Ideje in priložnosti: prepoznavanje in izkoriščanje priložnosti, kreativno razmišljanje.
- Viri: mobilizacija virov, finančna pismenost.
- Akcija: načrtovanje in uresničevanje idej, obvladovanje tveganj.

Več omenjenih veščin se neposredno ujema z ogrodjem EntreComp:

Reševanje problemov in kritično razmišljanje: ključno za prepoznavanje priložnosti, ocenjevanje idej in sprejemanje premišljenih odločitev.

Ustvarjalnost: bistvenega pomena za ustvarjanje inovativnih rešitev in pristopov.

Komunikacija: potrebna za učinkovito predstavljanje idej, sodelovanje z drugimi in tržne podvige.

Samousmerjanje in pobuda: Podjetniki morajo biti proaktivni in prevzeti odgovornost za svoje projekte.

Učna agilnost (vseživljenjsko učenje): Sposobnost prilagajanja in učenja novih stvari je ključna v nenehno razvijajočem se okolju.

Komplementarne veščine

Veščine EntreComp so zelo pomembne za podjetniško miselnost:

Sodelovanje: Učinkovito delo z drugimi je bistvenega pomena za ustvarjanje ekip in doseganje ciljev.

Kulturna zavest: Razumevanje različnih kultur je ključnega pomena za delovanje na globaliziranem trgu.

Etična ozaveščenost: Delovanje z integriteto in družbeno odgovornostjo je pomembno za gradnjo zaupanja in trajnostnega poslovanja

Prilagodljivost: Prilagodljivost je ključna za odzivanje na spreminjajoče se okoliščine in premagovanje izzivov.

Skratka, ogrodje EntreComp ponuja posebno lečo za pogled na podjetniške veščine, medtem ko naveden širši nabor spretnosti, vključuje bistvene lastnosti za uspeh v različnih vidikih življenja, vključno s podjetniškimi podvigi.

S kombinacijo temeljnih podjetniških veščin, opisanih v ogrodju EntreComp, s širšim naborom spretnosti, ki smo jih identificirali, lahko učni načrt ustvari močno učno izkušnjo za ambiciozne trajnostne podjetnike.

Ta celovit pristop opremi MSP z znanjem, tehničnim strokovnim znanjem in osebnimi lastnostmi, potrebnimi za:

- Prepoznavanje in izkoriščanje poslovnih priložnosti v trajnostnem sektorju.
- Učinkovito mobilizacijo virov, vključno s finančnimi sredstvi in partnerstvi s strokovnjaki in institucijami.
- Razvoj in izvajanje trajnostnih praks, ki so komercialno uspešne in okoljsko odgovorne.
- Nenehno učenje in prilagajanje, da boste na tekočem z novimi tehnologijami in najboljšimi praksami.

Poleg tega lahko z integracijo EntreCompa s pedagogiko ESD (ITR) učitelji razvijejo podjetniške veščine v kontekstu trajnosti:

Kontekstualizacija: pedagogika ESD (ITR) zagotavlja širši trajnostni kontekst, znotraj katerega se odvijajo podjetniške dejavnosti. Udeležencem pomaga razumeti medsebojno povezanost gospodarskih, socialnih in okoljskih sistemov ter spodbuja globlje spoštovanje trajnostnega podjetništva.

Razvoj spretnosti: EntreComp ponuja strukturiran okvir za razvoj specifičnih podjetniških kompetenc. Pedagogika ESD (ITR) to krepi z vključevanjem veščin,

povezanih s trajnostjo, kot so etično odločanje, družbena odgovornost in skrb za okolje.

Akcijsko usmerjeno učenje: Oba okvira poudarjata izkustveno učenje in k akciji usmerjene pristope. Udeleženci sodelujejo pri projektih in dejavnostih iz prakse, ki obravnavajo izzive trajnosti, hkrati pa razvijajo podjetniške sposobnosti. Ta pristop praktičnega učenja spodbuja ustvarjalnost, inovativnost in sodelovanje.

Kritični razmislek: pedagogika ESD (ITR) spodbuja kritičen razmislek o etičnih, družbenih in okoljskih posledicah podjetniških prizadevanj. Vključevanje kompetenc EntreComp v ta reflektivni proces pomaga udeležencem oceniti trajnostni vpliv njihovih dejanj in sprejemati informirane odločitve.

Partnerstva in sodelovanje: oba okvira poudarjata pomen partnerstev in sodelovanja z zunanjimi deležniki. Udeleženci sodelujejo s podjetji, skupnostnimi organizacijami in vladnimi agencijami pri reševanju vprašanj trajnosti, pridobivajo praktične izkušnje in širijo svoje mreže.

Ta vrsta učnega načrta ima lahko pomembno vlogo pri spodbujanju generacije trajnostnih podjetnikov, ki lahko spodbujajo pozitivne spremembe v kmetijskem sektorju.

Zaključek

Ugotovitve izvedenih študij so zagotovile kritične vpoglede, ki bodo oblikovali razvoj prihodnjih projektnih pobud, zlasti na področju oblikovanja učnega načrta.

Študije so predvsem osvetlile pereče vrzeli v spretnostih, s katerimi se soočajo MSP pri prehodu na bolj trajnostno in vključujoče gospodarstvo. To poudarja takojšnjo potrebo po ciljno usmerjenih prizadevanjih za razvoj veščin, da bi odpravili ta pomanjkanja in olajšali napredek bolj zelenih praks. Drugič, poudarja opredelitev veščin 21. stoletja, ki zajemajo spekter temeljnih in kontekstualnih kompetenc, kot so reševanje problemov, kritično mišljenje, komunikacija, ustvarjalnost, sodelovanje, vseživljenjsko učenje, samousmerjanje, prilagodljivost, kulturna zavest in etična ozaveščenost, ter nepogrešljivo vlogo, ki jo imajo ta znanja pri opolnomočenju MSP, da uspevajo v zelenem gospodarstvu. Poleg tega so študije poudarile ključni pomen različnih področij znanja, ki zajemajo okoljsko odgovornost, ravnanje z odpadki, ohranjanje, recikliranje in obnovljivo energijo. Ta strokovna področja se štejejo za bistvena za MSP, ki želijo v svoje delovanje vključiti trajnostne prakse. Poleg tega so ugotovitve poudarile pomen vseh skupin delovnih nalog in poudarile kritičen prispevek dveh ključnih komponent pri razvoju zelenih veščin: analitičnih in tehničnih veščin na visoki ravni. Te kompetence so temeljne pri opremljanju MSP z zmogljivostmi, ki so potrebne za obvladovanje zapletenih okoljskih izzivov in spodbujanje inovacij v trajnostnih poslovnih praksah.

Če povzamemo, ugotovitve teh študij ponujajo ključen vpogled v natančne sklope veščin in področja znanja, ki so nepogrešljiva za MSP, da uspevajo v zelenem gospodarstvu, ter postavljajo temelje za razvoj ciljno usmerjenih učnih načrtov, zasnovanih za celovito obravnavanje teh potreb. Med veščinami, ki so jih anketiranci izpostavili kot najpomembnejše za sodelovanje v zelenem gospodarstvu, so se kot najpogosteje omenjene izkazale sodelovanje, komunikacija

in mreženje. Poleg tega so bili analitično razmišljanje, inovativnost, ustvarjalnost, izvirnost, pobuda, vodenje in družbeni vpliv opredeljeni kot ključne kompetence, bistvene za uspeh v tem razvijajočem se gospodarstvu. Te ugotovitve poudarjajo večplastnost veščin, ki jih MSP potrebujejo za učinkovito krmarjenje in prispevek k trajnostnim pobudam, s poudarkom na pomembnosti negovanja raznolikega sklopa spretnosti, prilagojenega zahtevam zelenega gospodarstva.

Na podlagi raziskave, izvedene za projekt GMESKILLS, je očitno, da podjetniško izobraževanje in poklicno usposabljanje (EEVT) v državah podsaharske Afrike (SSA) nista bili učinkoviti, saj učni cilji pogosto niso bili doseženi. To je predvsem posledica velike vrzeli med teoretičnim znanjem in praktično uporabo, kar poudarja nujno potrebo po premostitvi tega razkoraka. Poleg tega obstaja nujna potreba po vključevanju podjetniškega izobraževanja na vse ravni izobraževanja za spodbujanje trajnostnega razvoja, inovativnosti, ustvarjalnosti in ustreznosti. Za odpravo teh pomanjkljivosti je bilo predlaganih več ključnih priporočil. Prvič, politike izobraževanja in razvoja spretnosti je treba uskladiti z razvijajočimi se potrebami družbe in trga dela. To vključuje zagotavljanje, da so izobraževalne pobude tesno usklajene z načeli družbe znanja in se odzivajo na zahteve sodobne delovne sile. Poleg tega so celovite reforme v sistemih tehničnega in poklicnega izobraževanja in usposabljanja (TVET) nujne za učinkovito vključevanje načel trajnosti. To vključuje prilagoditev obstoječih poklicnih profilov in razvoj novih, da se uskladijo z nastajajočimi trendi zelenega gospodarstva. Poleg tega bi moralo biti podjetniško izobraževanje dostopno vsem udeležencem, ne le tistim, ki opravljajo študij, povezan s poslovanjem, s čimer bi demokratizirali dostop do podjetniških znanj in spodbujali kulturo inovativnosti in podjetništva na različnih področjih in disciplinah.

Za povečanje učinkovitosti izobraževanja v podjetniškem izobraževanju in poklicnem usposabljanju (EEVT) je predlagan pristop večplastnega sodelovanja. S tem pristopom želimo okrepiti cilje, ciljne skupine, vsebine in vlogo izobraževalcev,

hkrati pa zagotoviti ustrezen dostop do virov. Ključne zainteresirane strani, kot so podjetja zasebnega sektorja, vladne institucije, organizacije skupnosti in visoko šolstvo, morajo biti dejavno vključene v ta proces. Institucije tehničnega in poklicnega izobraževanja in usposabljanja (TVET) bi morale vzpostaviti partnerstva z malimi in srednje velikimi podjetji, podjetji iz zasebnega sektorja ter drugimi zainteresiranimi stranmi prek različnih sredstev, kot so industrijska partnerstva, pripravništva, vajeništva, svetovalni odbori in inkubacijski centri. Ta sodelovanja nudijo dragocene priložnosti za praktično učenje, praktične izkušnje in izpostavljenost izzivom iz prakse. Vloga izobraževalcev je ključna pri zagotavljanju visokokakovostnega EEVT. Zato so nenehno izpopolnjevanje, krepitev zmogljivosti in programi strokovnega razvoja bistveni, da so učitelji na tekočem z najnovejšimi pedagoškimi praksami in industrijskimi trendi. Inovativnost in podjetništvo gresta z roko v roki. Vzpostavitev inovacijskih vozlišč in tehnoloških parkov lahko dodatno izboljša EEVT, tako da študentom omogoči dostop do najsodobnejših tehnologij, možnosti mentorstva in mrežnih platform. Obravnavanje vprašanj vključevanja in raznolikosti je najpomembnejše. Treba je uvesti posebne programe in spodbude za podporo premalo zastopanim skupinam in zagotoviti enak dostop do možnosti izobraževanja in usposabljanja. Pomembno je tudi priznavanje in potrjevanje odličnosti v EEVT. Skupno zasnovane in organizirane podelitve priznanj in podelitev nagrad, ki vključujejo TVET in podjetja, lahko navdihnejo odličnost, motivirajo učitelje in učeče se ter spodbujajo kulturo inovativnosti in podjetništva v izobraževalnem sistemu. Poseben pedagoški pristop, ki se uporablja, se lahko razlikuje glede na izobraževalni kontekst, cilje in ciljno skupino, medtem ko morajo učinkoviti programi usposabljanja uporabljati večplasten pristop za ustvarjanje dinamičnega učnega okolja, kjer ambiciozni podjetniki ne le dojemajo teoretičnih konceptov, ampak se tudi naučijo, kako jih uporabljati v praktičnih situacijah, vse ob pridobivanju dragocenih vpogledov iz izkušenj iz resničnega sveta.

Kot neprecenljive za informiranje in obogatitev izobraževalnih praks so bile izpostavljene mednarodne izkušnje, zlasti tiste, pridobljene iz projektov EU, ki uporabljajo metode neformalnega učenja.

Sodelovanje s ponudniki poklicnega izobraževanja in usposabljanja (VET) je bistveno za obravnavanje razvijajočih se potreb malih podjetij. Poudarjanje učenja na delovnem mestu in spodbujanje kulture nenehnega učenja lahko bistveno povečata odpornost, prilagodljivost in dolgoročni uspeh teh podjetij v nenehno spreminjajočem se poslovnem okolju.

V luči digitalizacije in tehnološkega napredka je nujno, da metode učenja sledijo povpraševanju po novih veščinah. To vključuje vključevanje digitalnih tehnologij v programe poklicnega izobraževanja in usposabljanja (VET), da se udeleženci opremijo s potrebnimi kompetencami za uspeh v digitalni dobi.

Z integracijo temeljnih podjetniških veščin, opredeljenih v ogrodju EntreComp, s širšim opredeljenim naborom veščin lahko kurikulum ponudi celovito in vplivno učno izkušnjo za ambiciozne trajnostne podjetnike, ki jim daje moč, da uspevajo v dinamičnem in konkurenčnem poslovnem okolju.

Ta celovit pristop opremi MSP z znanjem, tehničnim strokovnim znanjem in osebnimi lastnostmi, potrebnimi za prepoznavanje in izkoriščanje poslovnih priložnosti v trajnostnem sektorju MSP, učinkovito mobilizacijo virov, vključno s finančnimi viri in partnerstvi s strokovnjaki in institucijami, razvoj in izvajanje trajnostnih praks, ki so tako komercialno uspešne kot okoljsko odgovorne, nenehno učenje in prilagajanje, da ostane na tekočem z novimi tehnologijami in najboljšimi praksami. Ta vrsta učnega načrta ima lahko pomembno vlogo pri spodbujanju generacije trajnostnih podjetnikov, ki lahko spodbujajo pozitivne spremembe v kmetijskem sektorju.

Bibliografija

A, Adejimola, and T.. Olufunmilayo, 'Spinning off an entrepreneurship culture among Nigerian university students; prospects and challenges.' *African Journal of Business Management*, 1. 3 2009

Earle, N., & Paterson, A. (2007). The shape of demand for high- level agricultural skills in the South African labour market. *Development Southern Africa* Vol 24, (4)

Jesselyn M Co,. and Mitchell. "Entrepreneurship education in South Africa: a nationwide survey." *Education + Training*, 48. 5 2006

Ida Matilde Fauske, Harrshinny Vallipuram, benedicte-Elise Foldnes, Elli Verhust, Karin Wigger and Sølvi Solvoll: Teaching sustainable entrepreneurship: Learning approaches, pedagogical methods and teaching tools, May 2022.

Kostoglou V. & Siakas E., Investigating Higher Education Graduates' Entrepreneurship in Greece; *Annals of Innovation & Entrepreneurship* (2022), <<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>>

Kraak, A. (2004). Rethinking the high skills thesis in South Africa. *Shifting Understandings of Skills in South Africa*.

Montmasson-Clair, G. Mudombi, S. & Patel, M. 2019. *Small business development in the climate change adaptation apace in South Africa*. TIPS and Government of Flanders.

Olawande, T., & Yusuf, S. (2020). Green Skills and Sustainable Entrepreneurship in Nigeria. *Nigerian Journal of Technological Development*, 17(2), 91-97.

PAGE (2017), *Green Economy Inventory for South Africa: An Overview*. Pretoria. South Africa

PAGE (2016), Green Economy Learning Assessment South Africa: *Critical Competencies for Driving a Green Transition*.

Pavlova, M. & Chen, C.S. (2019). *Facilitating the development of students' generic green skills in TVET: an ESD pedagogical model* In: TVET@Asia, (12)

van Laar, E., Deursen, A.J.M., & van Dijk, J.A.G.M. 2017. The relation between 21st-century skills and digital skills: A systematic literature review. *Computers in Human Behavior*. Vol. 72, (July 2017)

Vona, F. et al. 2015. *Green Skills*. Working Paper 21116, National Bureau of Economic Research.

About Kenya Climate Innovation Center. Retrieved from: <https://www.kenyacic.org/>

Certification in Entrepreneurship (yyyy),
<<https://www.kim.ac.ke/kimsom/courses/certification-in-entrepreneurship-1544884423-gpd07wg>>

Green Skills and Sustainable Economy in Kenya: The Influence of TVET Trainer Competencies. Retrieved from:
<file:///C:/Users/Abel%20Sauti/Downloads/Africa%20Journal%20of%20TVET.pdf>

Kenya Industrial Research and Development Institute (KIRDI). Retrieved from: website
<https://www.kirdi.go.ke/>

The ESD Sourcebook (Learning and Training Tools, UNESCO, 4, 2012

